

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

- 14u30
  - 1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
  - 2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
  - 3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
  - 4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent
- 15u30
  - Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard
- 15u45
  - 5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
  - 6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
  - 7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
  - 8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

- 14u00: Ontvangst met koffietafel
- 14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen
- 14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)
- 14u30
1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
  2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
  3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
  4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent
- 15u30 Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard
- 15u45
5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
  6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
  7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
  8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS
- 17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Stadsvergroening met mos

Nick Pays

Hans Marly

Kaat Pauwels

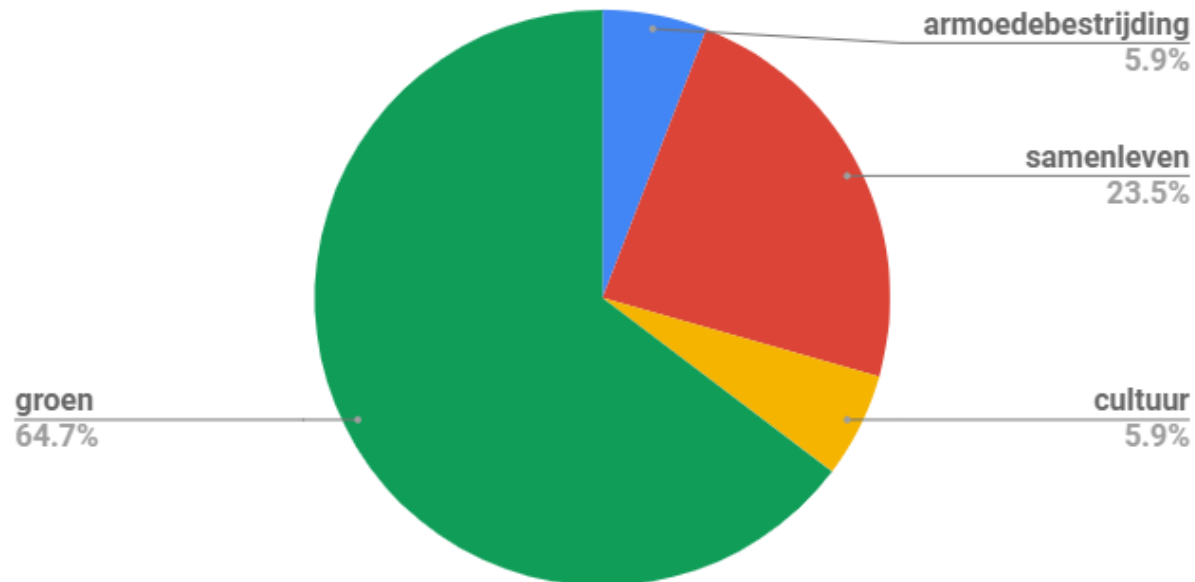

Burgerbudget

GENT OOK MIJN STAD

thema's burgerbudgetprojecten

Mos

ALLE VOORDELEN VAN GROEN

- Luchtkwaliteit
- Waterretentie
- Verminderen van hitte-eilandeffect
- Psychologische impact
- Trekt vogels en insecten aan
- Thermische en akoestische isolatie

MAAR OOK:

- Geen meststof nodig
- Nauwelijks verzorging nodig
- Geen bladverlies
- Niet grondgebonden

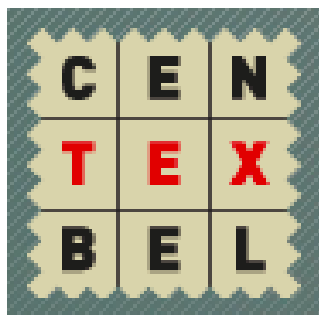

Eerste fase:

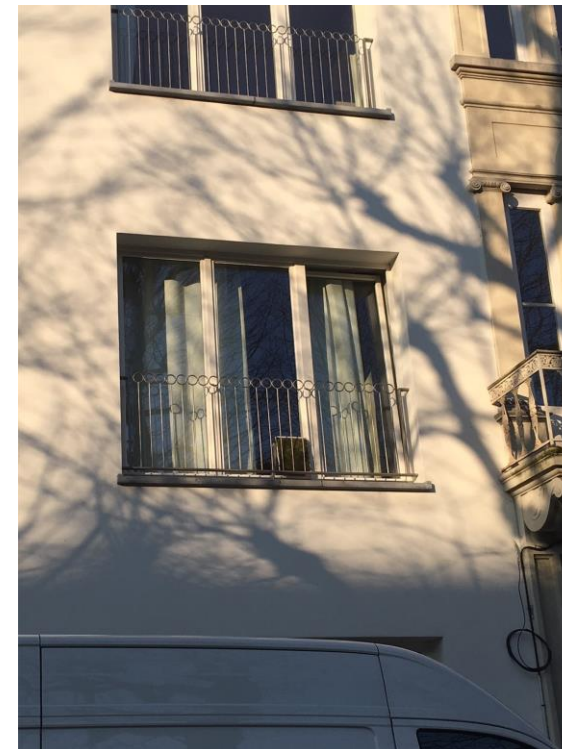
Onderzoek

1) Captatie vermogen fijnstof door mos

2) Hoe mos kweken en laten gedijen?

Universiteit
Antwerpen

pro|natura
Werk maken van Natuur!

Tweede fase:

Gent wordt mosstad!

Doel:

- Mospanelen maken
- Delen van onderzoeksresultaten
- Gentenaar kan zelf aan de slag met mos

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent

2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen

3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent

4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

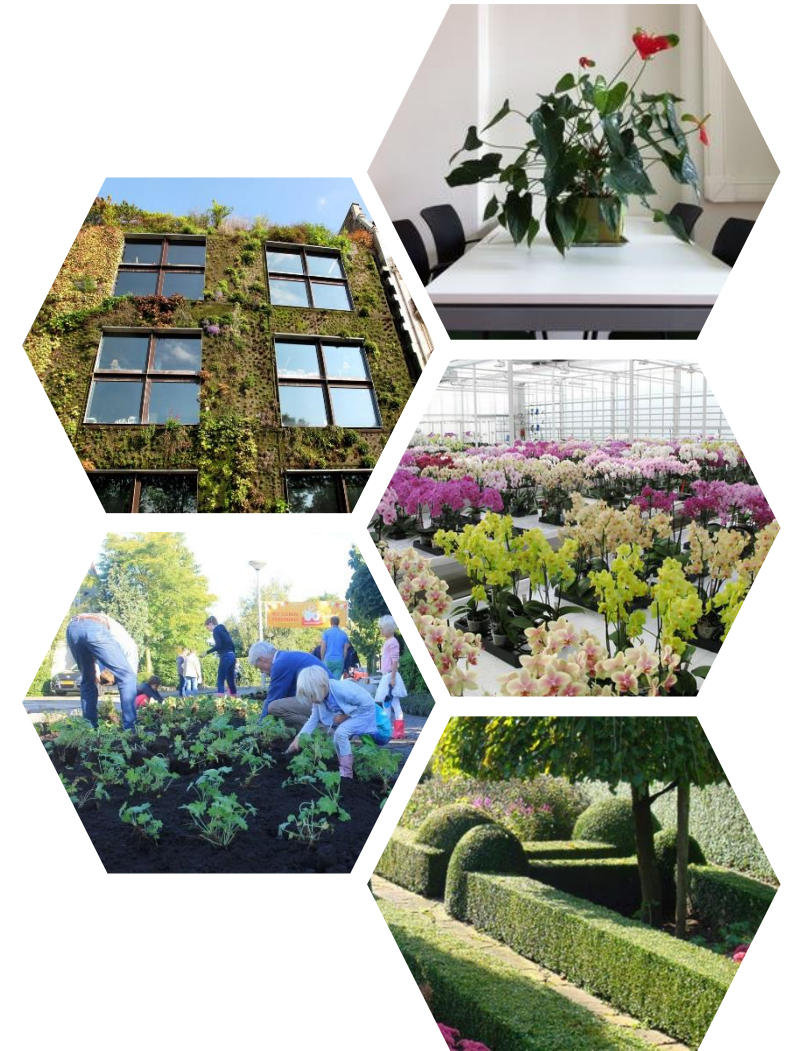
5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent

6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard

7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent

8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

university of
 groningen

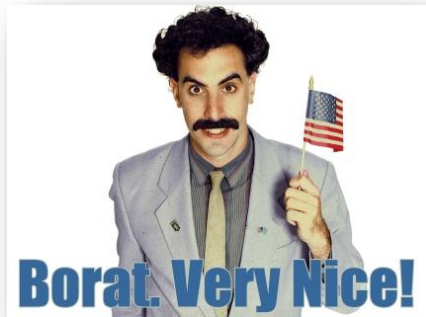
Psychosociale drijfveren van groen

Yannick Joye

Contact: y.joye@rug.nl

1. Introductie

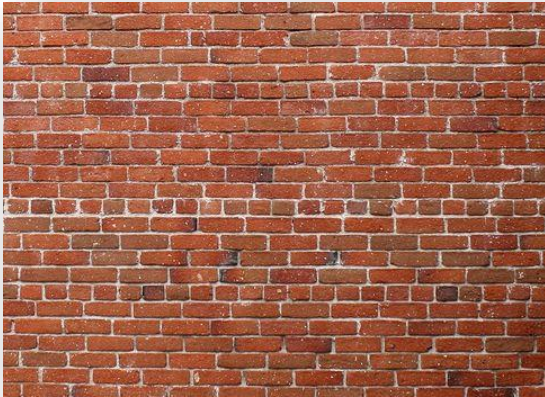

“Wat zou je een vriend aanraden wanneer hij of zij zich gestresseerd voelt of zorgen maakt?” (Grahn & Stigsdotter, 2003)

1. Introductie

- Ulrich (1984) in *Science*

- Sneller herstel
- Minder medicatie
- Minder complicaties
- Minder klachten

1. Introductie

- (Eeuwenoude) intuïtie van de psychologische baten van natuurcontact
- 1970-1980: systematisch onderzoek binnen omgevingspsychologie
- Beweging, sociaal contact, frisse lucht?

2. Restoration

- Psychologisch herstelproces dat voortvloeit uit contact met bepaalde types omgevingen
- Focus: “gebouwd” versus “natuurlijk/groen”
- Vooral visueel contact!
- Twee mogelijke restoratieve effecten

2. Restoration

- Stress Recovery
  - Stress
  - Natuur/groen = onmiddellijk positief gevoel
  - Dempt psychologische en fysiologische stress
- Attention Restoration
  - Aandachtsvermoeidheid
  - Natuur werkt aandachtsherstellend

3. Hoe? Onverwacht makkelijke verwerking

Visuele complexiteit
(onvoorspelbaarheid)

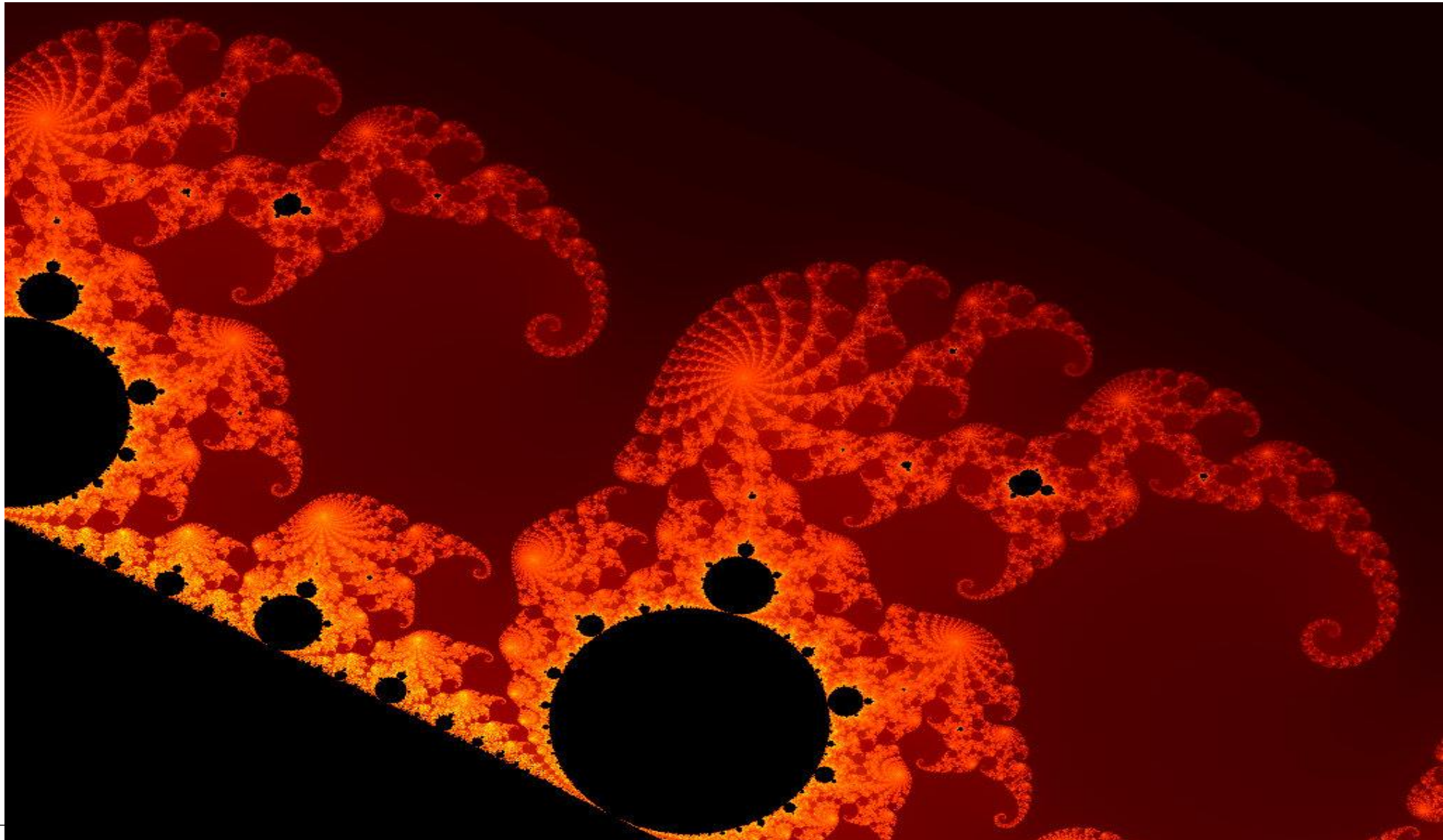

Herhaling
(voorspelbaarheid)

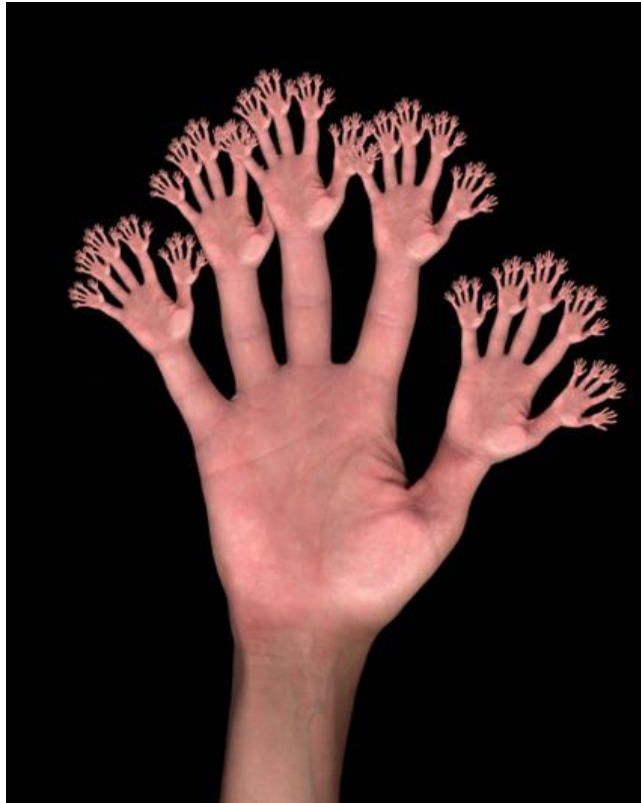
4. Fractalen – het werkzame bestanddeel?

A black and white photograph of a lightning bolt striking the ground. The lightning bolt is a complex, branching structure that starts as a single, thick line at the top left and splits into many smaller, thinner lines as it moves towards the bottom right. This branching pattern is characteristic of a fractal. The background is dark, making the bright white lightning stand out. The image is framed by a white border with rounded corners.

Wat is een fractaal?

4. Fractalen – het werkzame bestanddeel?

- **Fractaal**

- Wiskundige structuur (Benoit Mandelbrot)
- “Fractus”: “gebroken”, “versplinterd”
- “Zelf-gelijkenigheid”
  - Complexiteit = herhaling van gelijkaardige informatie op verschillende schaalniveaus
- Vormtaal van natuur

Sun Point

5. Samengevat

- Contact met groen doet goed, onafhankelijk van beweging of frisse lucht
- Ondersteund door veel omgevingspsychologisch onderzoek
- Restoration door makkelijke verwerking,... maar ook door (symbolische) associaties
- Belang van toepassing: integratie van groen en groene vormtaal in onze leefomgeving om (psychologisch) welzijn te boosten

Vragen?
Opmerkingen?

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen

3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent

4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

SIERTEELT: VAN GOED GEVOEL TOT FUNCTIONEEL GROEN

PLANTENKEUZE EN STRESSRESISTENTIE

Marie-Christine Van Labeke

Veel soorten groen in de stad

Bomen: heel veel ecosystemediensten

Kruidachtigen: ecosystemediensten functie van waar ze precies worden toegepast

GEVELBEGROENING: STERKE INVLOED OP FYSIEK WELBEHAGEN

Grondgebonden

Niet-grondgebonden

Irrigatie, substraatlaag

DAKBEGROENING VAN FYSISCH EFFECT NAAR VELE ECOSYSTEEMDIENSTEN

Extensief

- Dunne
substraatlaag
- Geen irrigatie
- droogteresistent
- Sedums,
mossen,...

Semi-extensief

- Iets dikkere
substraatlaag
- soms irrigatie
- Zon en redelijk
droogteresistent
- Grassen, vaste
planten...

Intensief

- Dik substraat
- irrigatie
- Alle planten

DAKBEGROENING

Extensief

Semi-extensief

Intensief

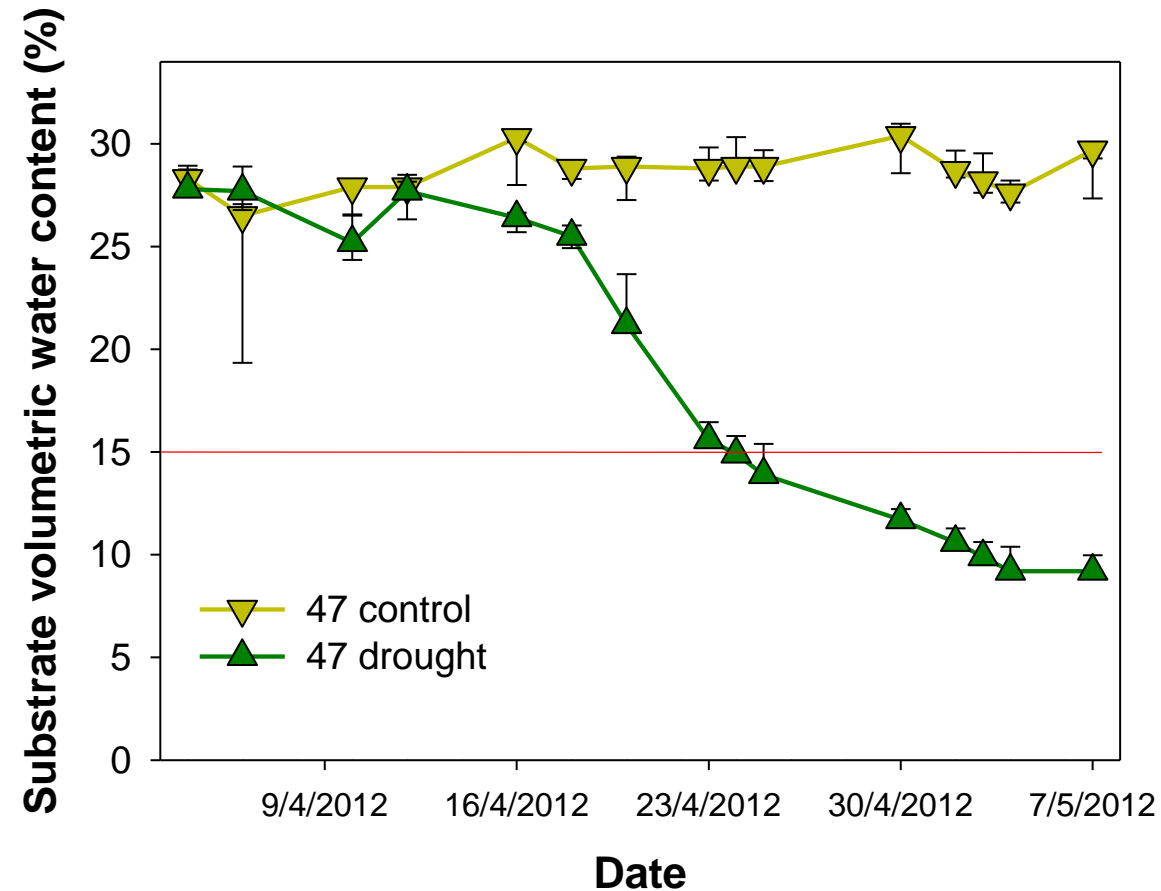
EEN AANTAL SLEUTELWOORDEN

- Planten: van droogteresistente → semi-droogteresistent → alle planten
- Substraat: dunne laag naar dikkere lagen
  - Fysische eigenschappen: volume % lucht, volume % water, gemakkelijk opneembaar water, ssg
- Irrigatie:
  - Hoe aansturen ? welke waterkwaliteit?

WANNEER VOELT DE PLANT DROOGTE ?

Proef met heesterrozen: populatie met 96 genotypen

Irrigatiestop

OPENINGSGRAAD STOMATA ALS INDICATOR STRESS

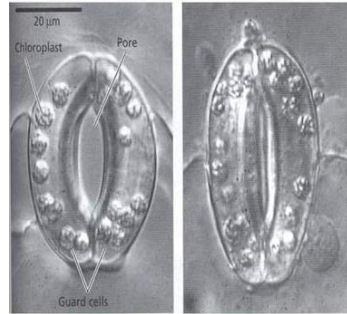
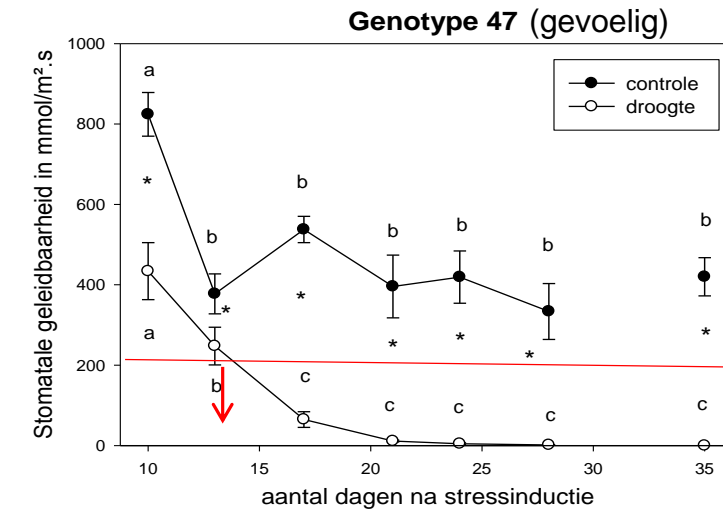
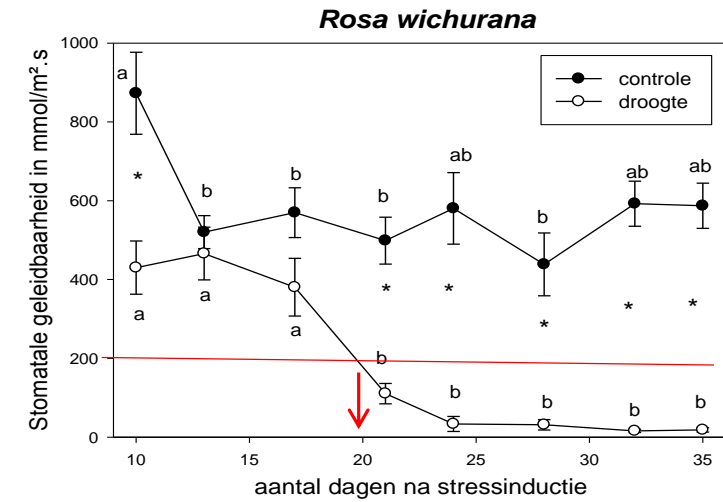
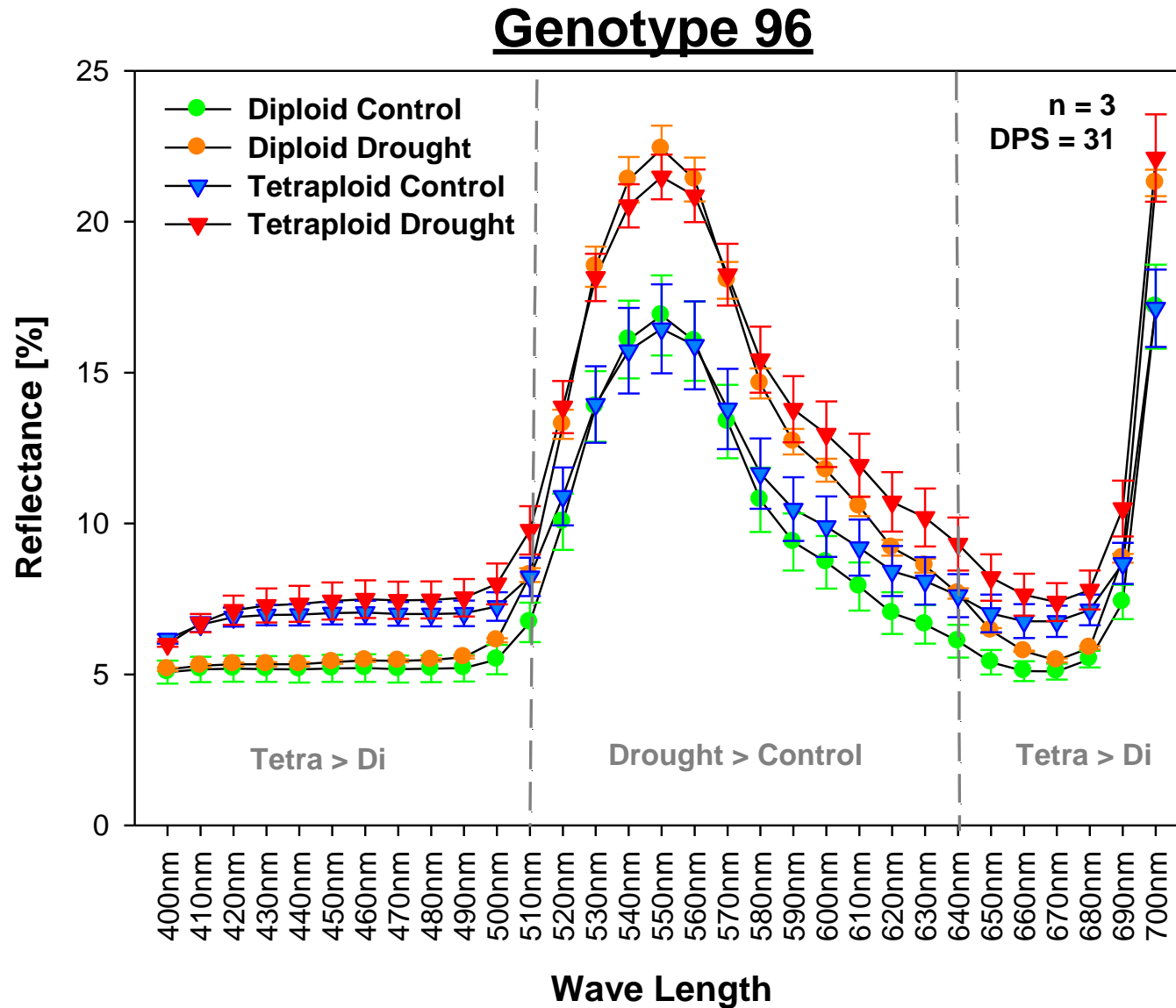

Image reproduced from Plant Physiology, Eds. L. Taiz and E. Zeiger, 2nd edition, Sinauer Associates, Inc. Publisher, Sunderland MA, USA, p. 523

REFLECTANTIESPECTRA

WELKE EXPERTISE KAN INGEBRACHT WORDEN?

- Screening planten voor een bepaald teeltsysteem /habitat in de stad (ecofysiologische screeningstechnieken, tolerantie-indices op basis droge stof, reflectantie-indices)
- Op punt zetten (deficit)irrigatie voor bepaalde teeltsystemen
- Evaluatie waterkwaliteit voor irrigatie
- Evaluatie technieken die stress-reducerend zijn

MarieChristine.VanLabeke@ugent.be

Coördinator: GREEN-AIR: Uitwisseling van groene kennis voor een gezondere binnen- en buitenlucht

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

- 14u30
1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
  2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
  3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
  4. **“Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent**

15u30 Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

- 15u45
5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
  6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
  7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
  8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

**GHENT
UNIVERSITY**

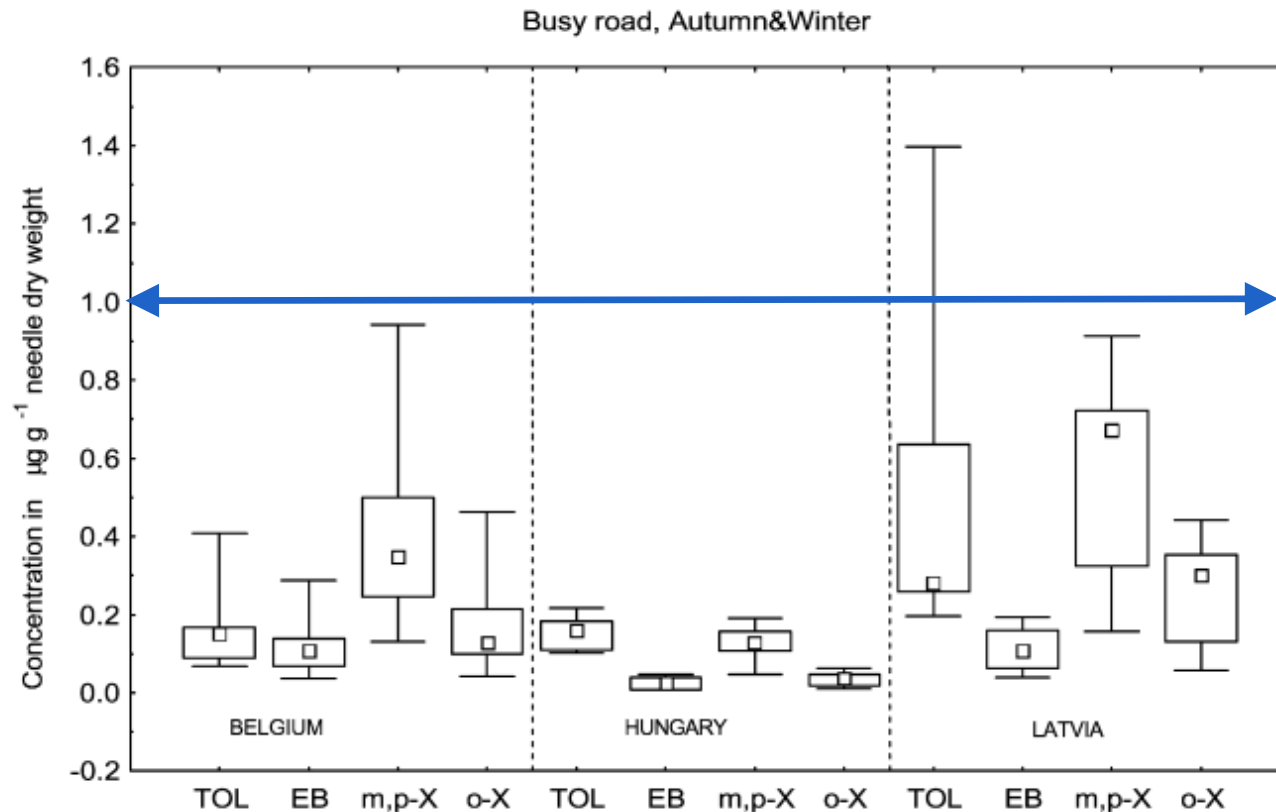
LUCHTZUIVERENDE CAPACITEIT

Atmospheric Environment 35 (2001) 6327–6335

Benzene, toluene, ethyl benzene and xylenes in ambient air and *Pinus sylvestris* L. needles: a comparative study between Belgium, Hungary and Latvia

Regine Keymeulen^a, Miklós Görgényi^b, Károly Héberger^c, Anda Priksane^d, Herman Van Langenhove^{e,*}

- Belgium / Hungary / Latvia
- Rural / Busy road / Petrol station
- Pine needles (exposure > 6 months)
- BTEX
- Seasonal variation (1994-1995)

The benzene concentrations in the needles were close to or below the detection limit. The toluene, ethyl benzene and xylene concentrations in the needles were found to be dependent on the season. In autumn and winter, concentrations were much higher than in spring and summer, especially for the C₂-alkyl benzenes. As an example, in autumn/winter, samples average concentrations for ethyl benzene varied from 0.04 µg(g d.w.)⁻¹ (Belgium rural area) to 0.4 µg(g d.w.)⁻¹ (Latvia petrol station) while in spring/summer, the concentrations for the same places were 0.001 and 0.06 µg(g d.w.)⁻¹. These seasonal differences were noticed both at the three sites and in the three countries.

LUCHTZUIVERENDE CAPACITEIT

NASA studied house plants to find means to maintain pure air on space stations. These plants absorb harmful chemicals and other substances from the air, thereby making it healthier to breathe. Chemicals like benzene, trichloroethylene, ammonia are released by products used for household purposes. These vapors can effect us and can cause various diseases. But no need to worry as NASA has made it easier for us by suggesting some plants that can be planted indoors to improve the air quality and make it healthier. These plants will not only be air purifying but are also decorative and will improve the aesthetic appeal of your home. They can be planted in pots or hanging baskets in your rooms, bathrooms or kitchen. They can even be used in offices as they absorb the harmful chemicals released by office furniture and stationery products.

<http://www.diyhomethings.com/houseplants-for-improving-indoor-air-quality/>

	benzene	formaldehyde	trichloroethylene	toluene	ammonia
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-
10	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-
15	-	-	-	-	-
16	-	-	-	-	-
17	-	-	-	-	-
18	-	-	-	-	-
19	-	-	-	-	-
20	-	-	-	-	-
21	-	-	-	-	-
22	-	-	-	-	-
23	-	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-
25	-	-	-	-	-
26	-	-	-	-	-
27	-	-	-	-	-
28	-	-	-	-	-
29	-	-	-	-	-

LUCHTZUIVERENDE CAPACITEIT

Environmental Science and Pollution Research

January 2018, Volume 25, Issue 1, pp 447–458 | Cite as

Download PDF ↓

Assessment of filtration efficiency and physiological responses of selected plant species to indoor air pollutants (toluene and 2-ethylhexanol) under chamber conditions

Authors

Authors and affiliations

Vanessa Hörmann , Klaus-Reinhard Brenske, Christian Ul

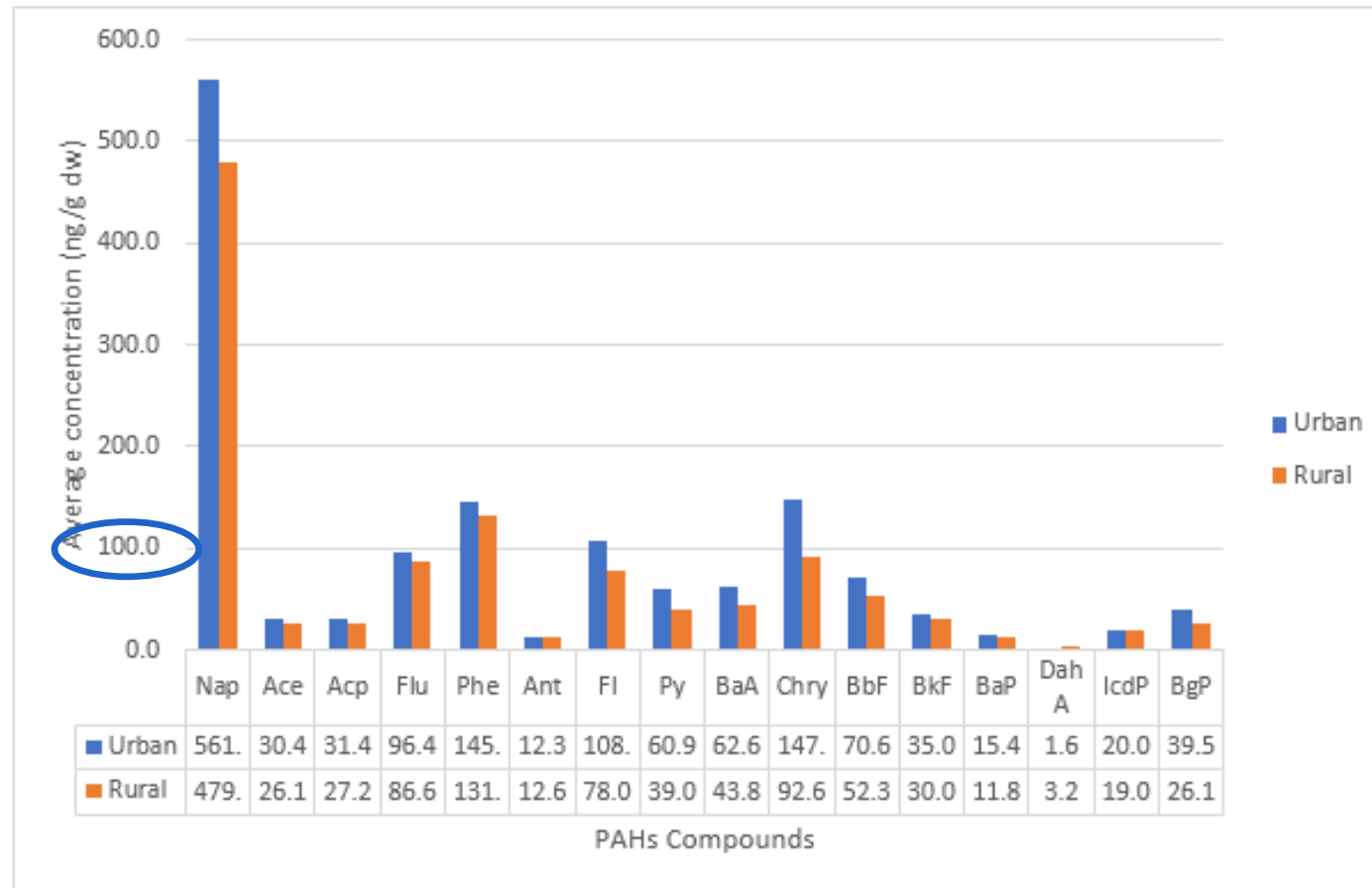
Abstract Three common plant species (*Dieffenbachia maculata*, *Spathiphyllum wallisii*, and *Asparagus densiflorus*) were tested against their capacity to remove the air pollutants toluene (20.0 mg m^{-3}) and 2-ethylhexanol (14.6 mg m^{-3}) under light or under dark in chamber experiments of 48-h duration. Results revealed only limited pollutant filtration capabil-

Conclusions

Generally, it is difficult to transfer results on VOC removal by plants from chamber experiments to real-life settings. Nevertheless, they can give an estimation about the potential efficiency of plants to improve indoor air quality. Our results indicate that aerial plant parts have no major impact on indoor air quality in regard to VOC pollution. However, further research is needed to examine the potential impact of whole potted plant systems, whereas experimental conditions should be set similar to real environments to obtain results that can be easily transferred from chambers to interiors. Overall, differences in morphological plant

4.3 Concentration of PAHs Compounds in Urban Area and Rural Area

Desy Sulistiyorini

Polyalthia longifolia

LUCHTZUIVERENDE CAPACITEIT

Kennis is fragmentair

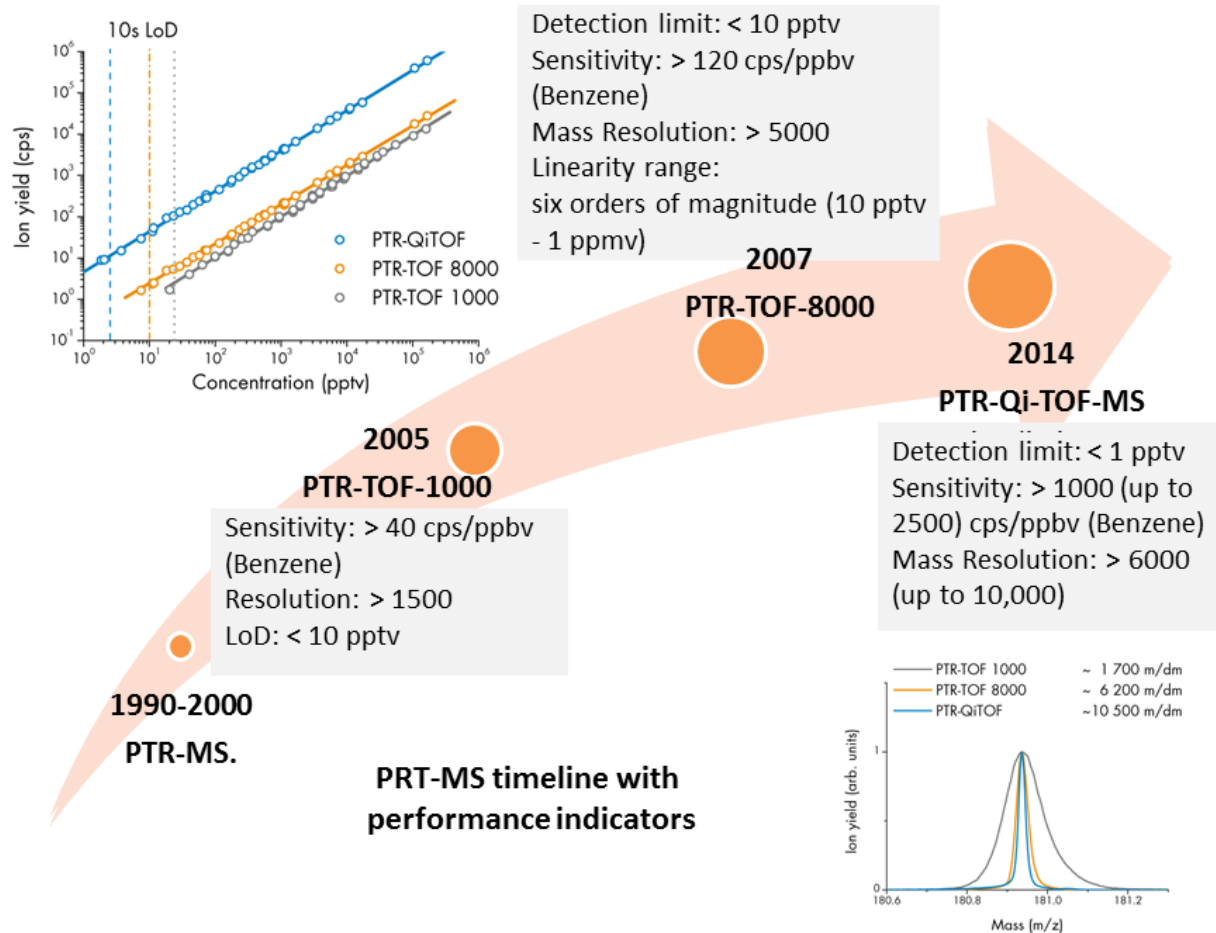
- Welke pollutent? Anorganisch/organisch/stof
- Welke plant? Effect morfologie
- Realistisch concentraties?

Kennisopbouw nodig globaal beeld ontbreekt

Biomonitoring interessant > VOC

Marketingtool

CHEMISCHE SIGNALLEN / ECOLOGIE

Trends in analyse

1. Gevoeligheid
2. Snelheid

“real time monitoring bij relevante concentraties”

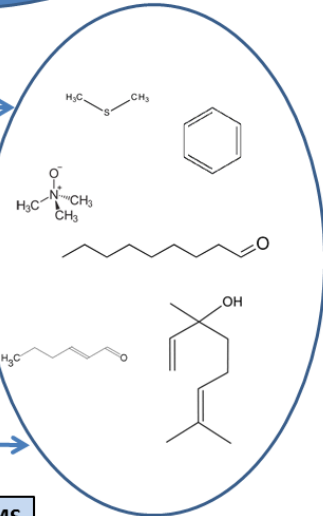
CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

PTR-Qi-TOF-MS
Advanced analytical
platform
for bioscience research

Environment and health
Air quality: Urban and
Indoor (BW11)

Food quality and safety
(BW07)

Chemical Ecology
Plant host signaling
(BW03/BW15)

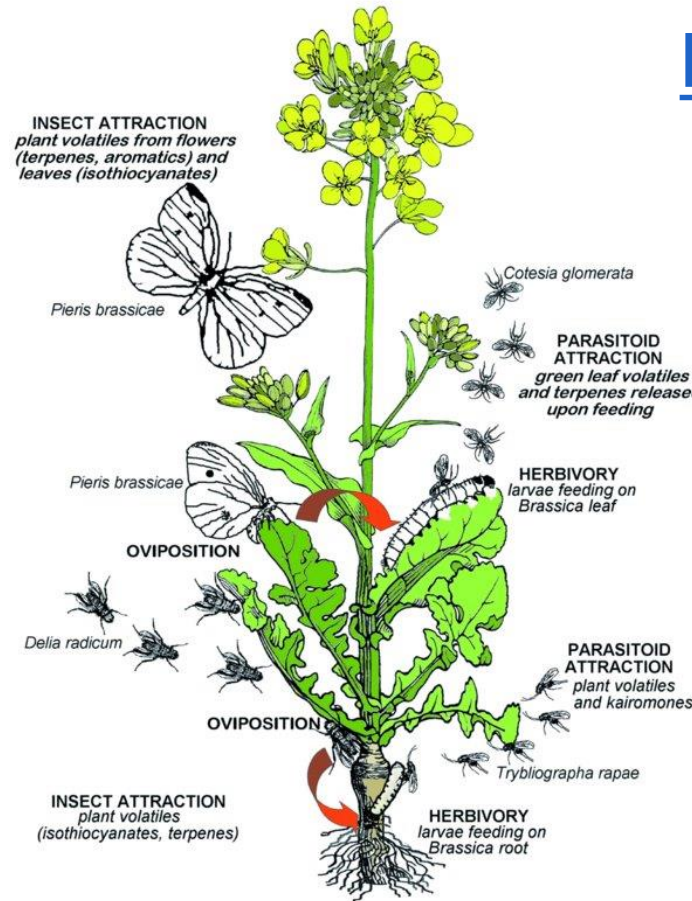
PTR Qi TOF MS

- ✓ TOF Qi (R = 10000)
- ✓ Sensitivity < pptv
- ✓ Real time monitoring possible

- ✓ Very Complex mixtures
- ✓ Bio-active at low concentrations
- ✓ Dynamic behavior

BVOCS EMISSION

“The enemy of my enemy is my friend”

Protect against heat, O₃

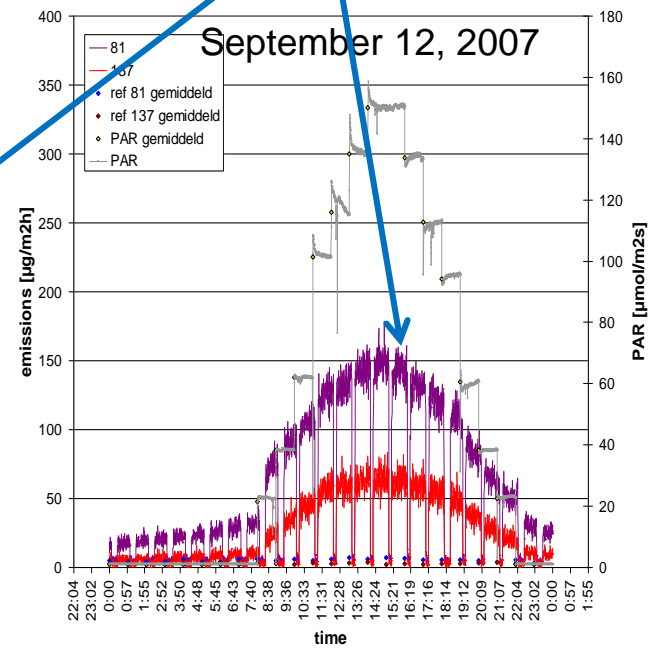
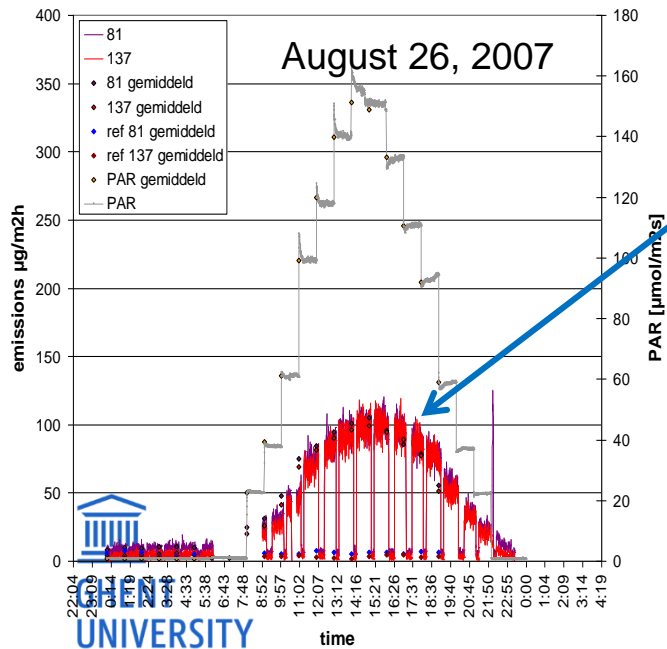
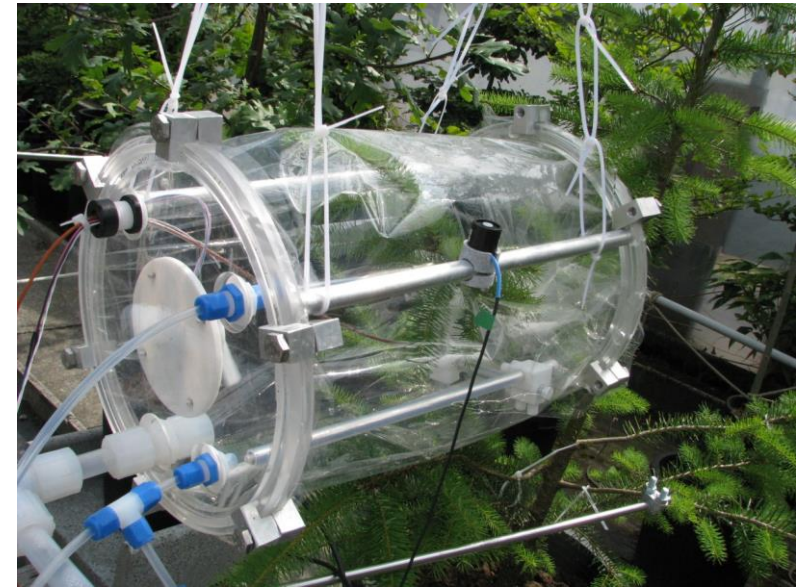
Regulation of BVOC production

Ahuja et al. (2010) Agron. Sustain. Dev. (30) 311-348

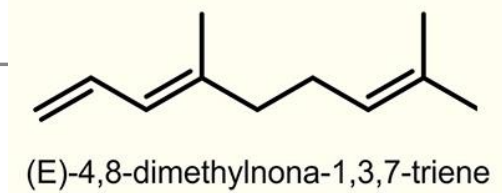
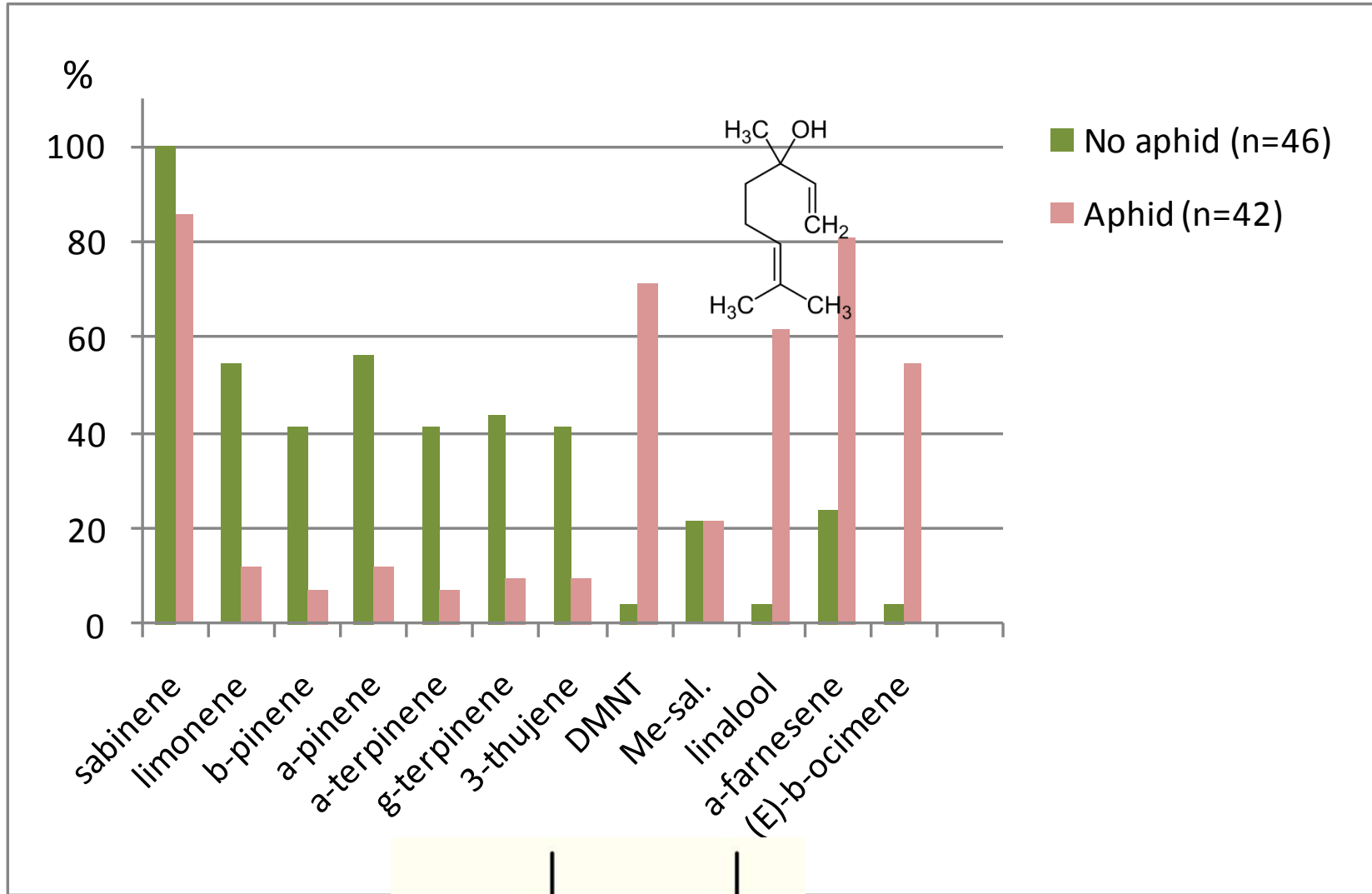
CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

Emission measurement bag enclosure

PTR-MS monitoring

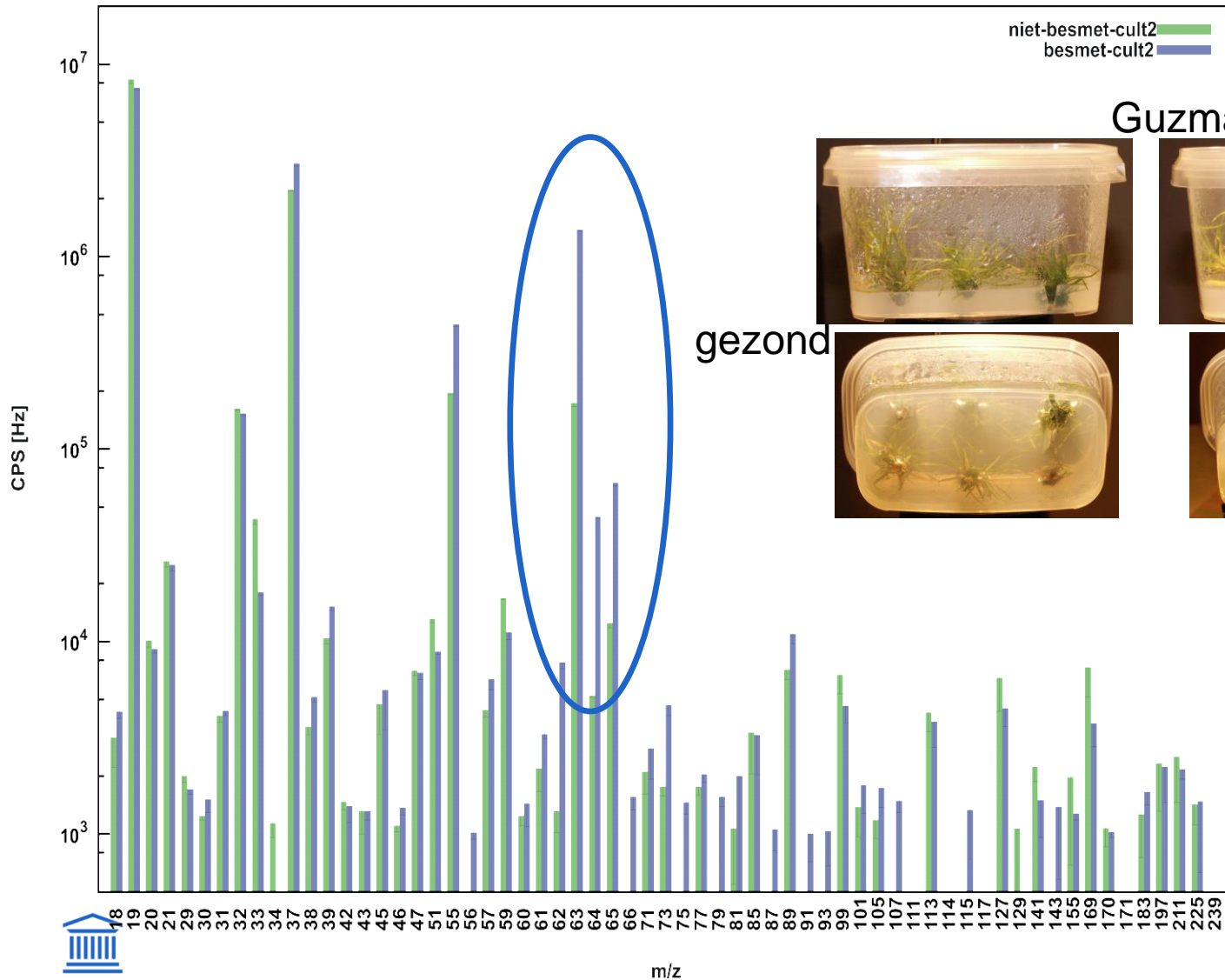
CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

Infestation indices changes in BVOC pattern

CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

Guzmania

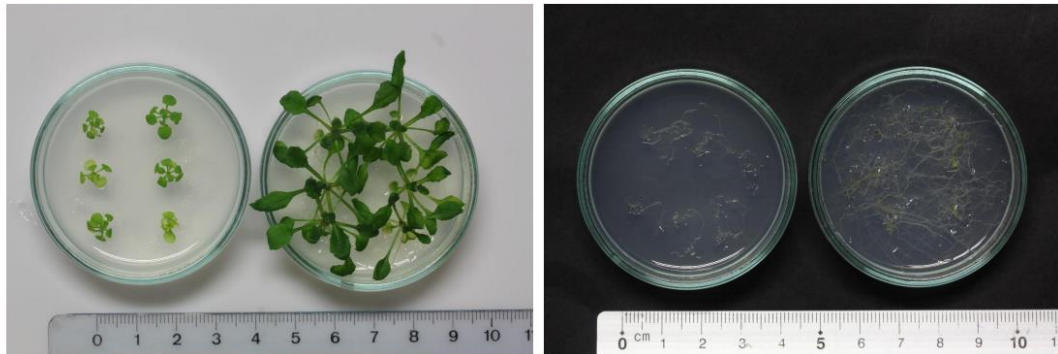
gezond

besmet

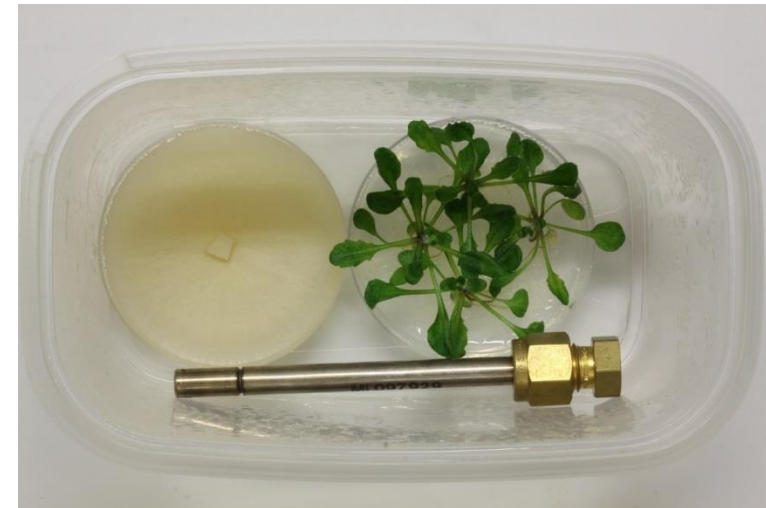
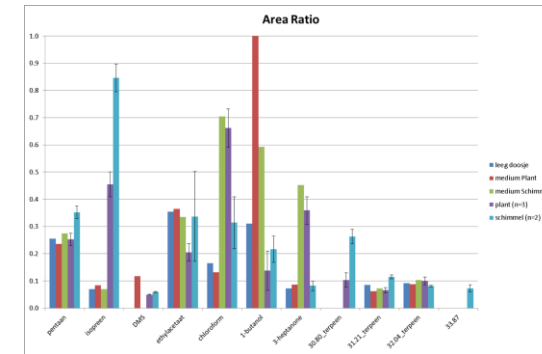

DMS? Indicator besmetting?

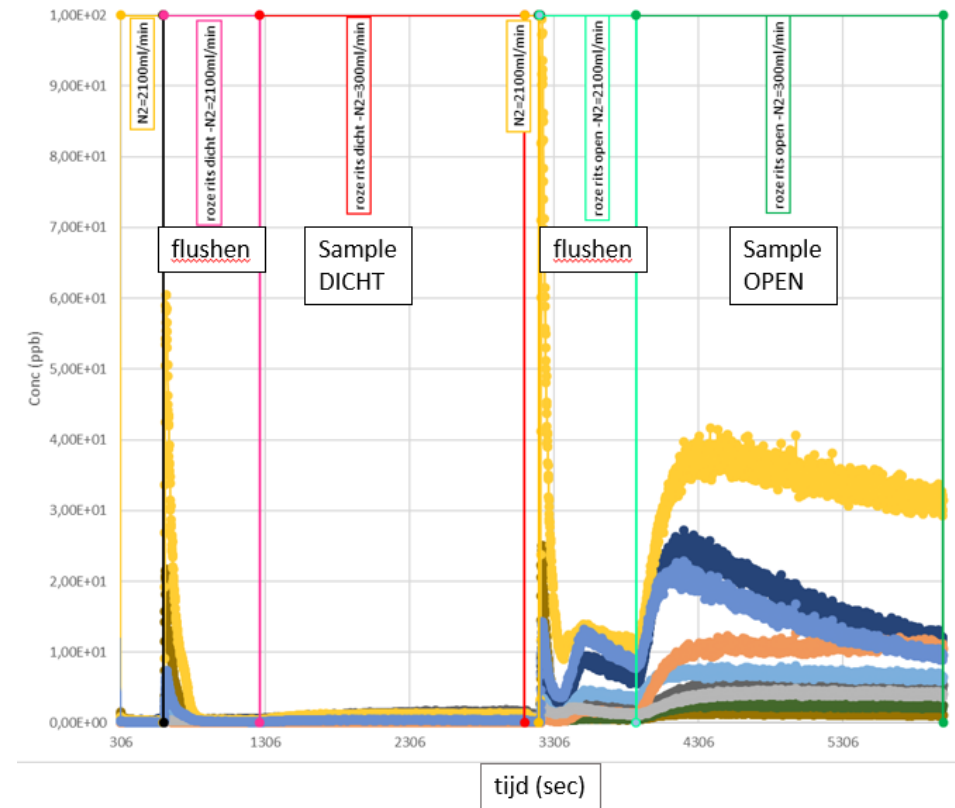
CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

Beïnvloeding groei via VOC

CHEMISCHE SIGNALEN / ECOLOGIE

Profielen van VOC uitwisseling in groeibakjes

CHEMISCHE SIGNALLEN / ECOLOGIE

Pas met het beschikbaar komen van technieken als SIFT-MS / PTR-MS wordt het mogelijk

om interactie tussen planten en hun omgeving te bestuderen:

- “early stage” detectie van infectie
- plant host interacties
- procesoptimalisatie in vitro
- ....

Is een domein dat nog aan de drempel van exploitatie staat.

Environmental Organic Chemistry and Technology (EnVOC)

We focus our research, educational and service activities on environmental and sustainability issues of organic chemistry and technology.

Herman Van Langenhove

GREEN CHEMISTRY AND TECHNOLOGY
ENVOG

E herman.vanlangenhove@ugent.be

T +32 9 264 59 53

M +32 488 28 79 80

www.ugent.be

 Ghent University

 @ugent

 Ghent University

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

- 14u30 1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
- 2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
- 3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
- 4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30 **Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard**

- 15u45 5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
- 6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
- 7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
- 8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent

6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Potentieel van biostimulantia in de sierteelt

De Punt, 2 maart, 2018

WAT ZIJN BIOSTIMULANTEN?

Definition

- *Plant biostimulants contain substance(s) and/or micro-organisms whose function when applied to plants or the rhizosphere is to stimulate natural processes to enhance/benefit nutrient uptake, nutrient efficiency, tolerance to abiotic stress, and crop quality. (definition by EBIC, European Biostimulant Industry Council)*

Wat is het niet?

- *Ze zijn verschillend van minerale bemesting, maar kunnen wel de opname en werking van meststoffen verhogen*
- *Het zijn geen gewasbeschermingsmiddelen maar helpen de weerstand van de plant tegen ziekten en plagen te verhogen*

Waarom willen we ze gebruiken?

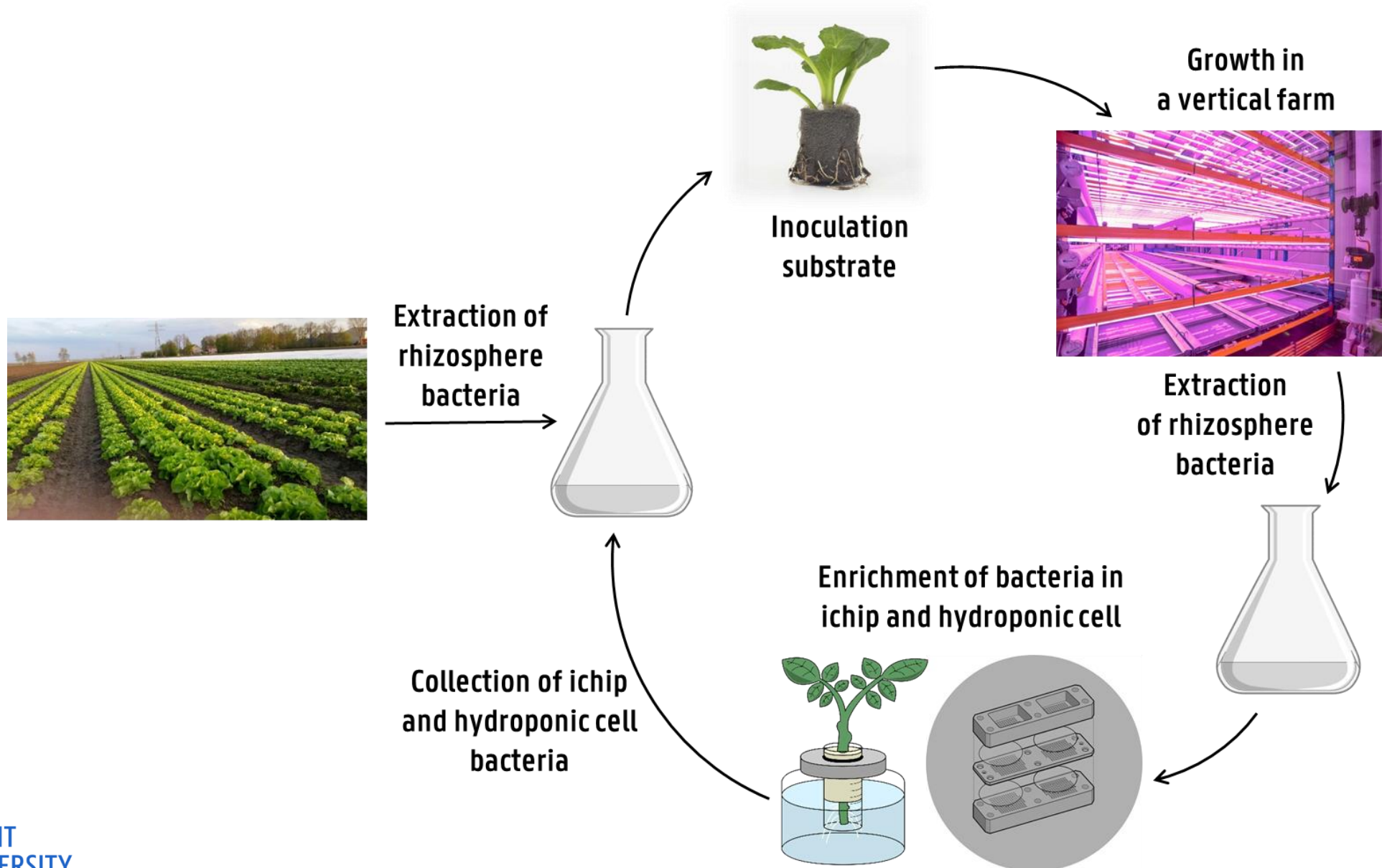
- *Voorkomen van schade door biotische en abiotische stress*
- *Vervanging van conventionele agrochemische hulpmiddelen die niet langer mogen worden gebruikt*
- *Ter verbetering van de “kwaliteit” (kleur, smaak, ...)*

ONTWIKKELING VAN NIEUWE TOEPASSINGEN

<http://deredactie.be/permalink/1.2904202>

PROJECT BIOSTIMUL'EAU

A PRELIMINARY EXPERIMENT

Table. Nutritional content of hydroponically grown oakleaf lettuce inoculated with a soil microbial community. Harvest 42 days after inoculation.

	Control	Treatment	Difference (%)
Ca (g.kg ⁻¹)	0,37	0,49	+24
Mg (g.kg ⁻¹)	0,15	0,18	+16,7
Fe (mg.kg ⁻¹)	4,93	5,73	+14
Zn (mg.kg ⁻¹)	3,86	5,90	+34,6
Total phenols (mg GAE.g ⁻¹ DW)	9,19	10,62	+15,5
Nitrate (mg.kg ⁻¹)	3616	1942	-46

GROWTH PROMOTION USING BIOSTIMULANTS

Bio2Bio
consortium

COORDINATION
Danny Geelen

RESEARCH PARTNERS

KU LEUVEN

ILVO

PRIVATE SECTOR PARTNERS

MONSANTO

EASTMAN

BIOFIRST

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent

6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard

7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent

8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Mossen voor daktuinen

Inspiring Meetings @ UGent FBW

02/03/2018

Key Facts

Global player in fruits & vegetables and the only player active in all segments: **fresh, frozen, prepared and growing media**

34 Distribution centres mainly for fresh fruits & vegetables
23 Production sites for processed fruits & vegetables and growing media

More than **9.000 employees**

Supplier of the **largest retailers and their customers** in Europe
Sales in **more than 80 countries**

Turnover **4,25 billion euro** (FY16/17)

Our vision is “to make lives healthier by helping people enjoy fruit and vegetables at any moment, easy, fast and pleasurable, whilst fostering nature”.

A global player in fruits and vegetables, active in all segments

FRESH

- # 1 in Europe
3 globally
- Sourcing & sales of Fresh F&V
- >5,500 employees
- 32 distribution centers
- Active in 20 countries

FROZEN

- # 2 in Europe
- Production & sales of Frozen F&V
- >2,000 employees
- 11 facilities
- Active in 7 countries

PREPARED

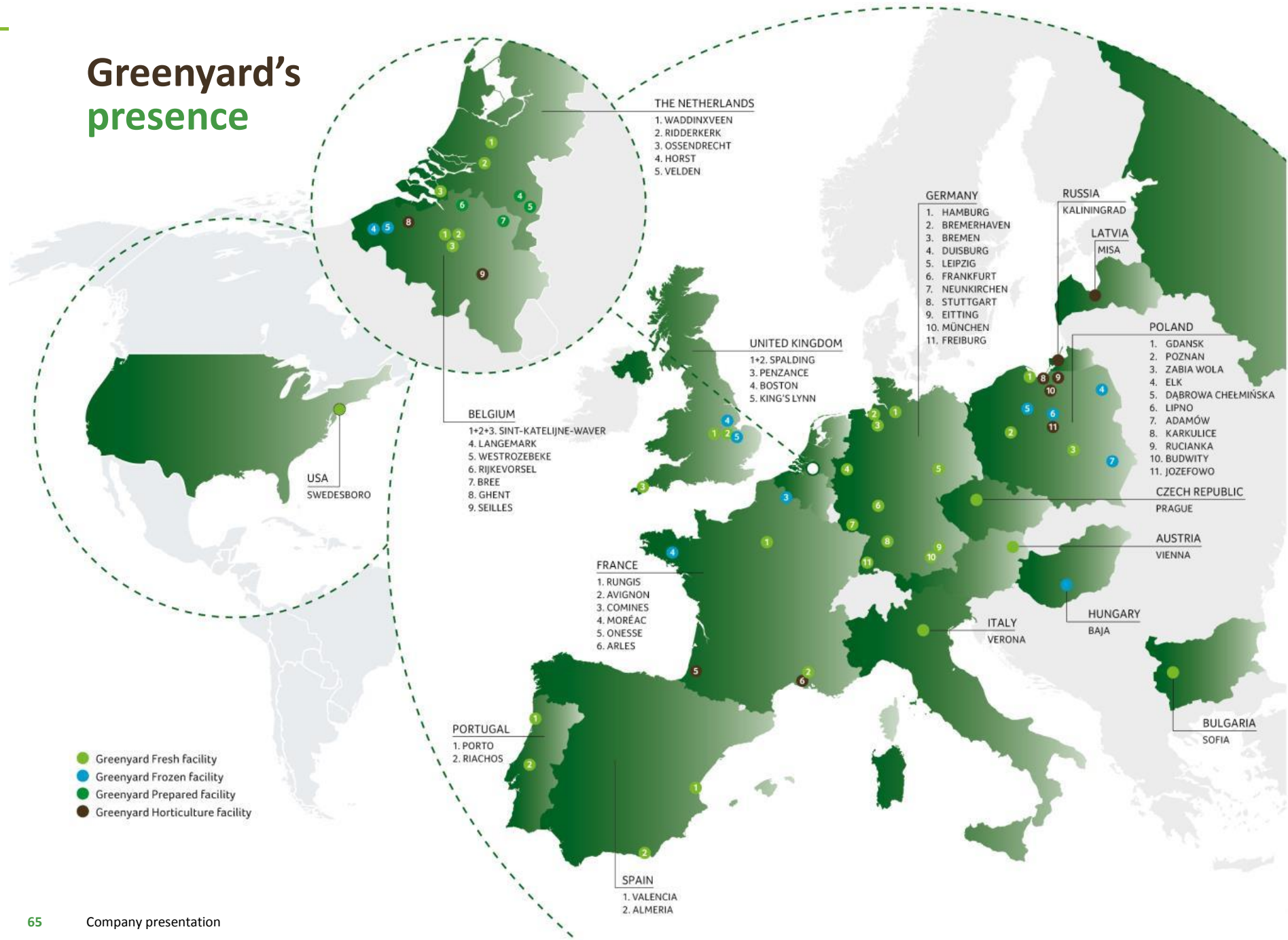
- # 4 in Europe,
1 in mushrooms globally
- Production & sales of Prepared F&V
- >1,000 employees
- 4 facilities
- Active in 7 countries

HORTICULTURE

- # 3 in Europe
- Production & sales of growing media
- >450 employees
- 10 facilities
- Active in 5 countries

Greenyard's presence

What are green roofs?

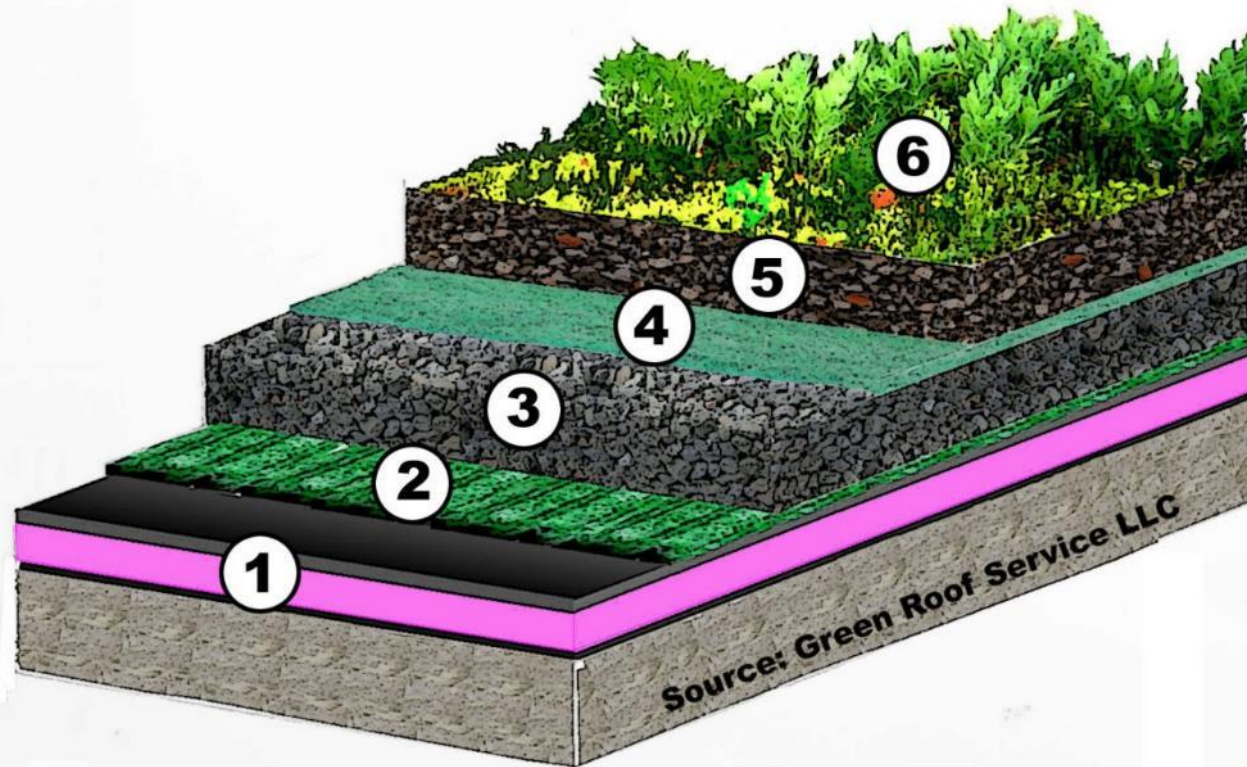
- A **green roof** is a roof of a building that is partially or completely covered with vegetation and a growing medium, planted over a waterproofing membrane. It may also include additional layers such as a root barrier and drainage and irrigation systems.

Composition of a green roof

Functional layers of a typical extensive Green Roof

- ① Roof deck, Insulation, Waterproofing
- ② Protection- and Storage Layer
- ③ Drainage- and Capilarity Layer
- ④ Root permeable Filter Layer
- ⑤ Extensive Growing Media
- ⑥ Plants, Vegetation

Extensive versus Intensive Green Roofs

Vegetation type	Intensive or extensive	Saturated weight (kg/m ²)	Thickness of layer
Sedum and moss	Extensive	50-80	5-8
Sedum and herbs	Extensive	80	8
Sedum, herbs and grasses	Extensive	100	7-10
Sedum, herbs and grass	Intensive	150	9-14
Grasses and shrubbs	Intensive	260-600	23-50
Grass, shrubbs and littletrees	Intensive	350-750	30-70
Grass, shrubbs and big trees	Intensive	>750	>70

Influence of growing medium depth on vegetation development on extensive green roofs in a mediterranean (Avignon) and temperate climate (Leuven)

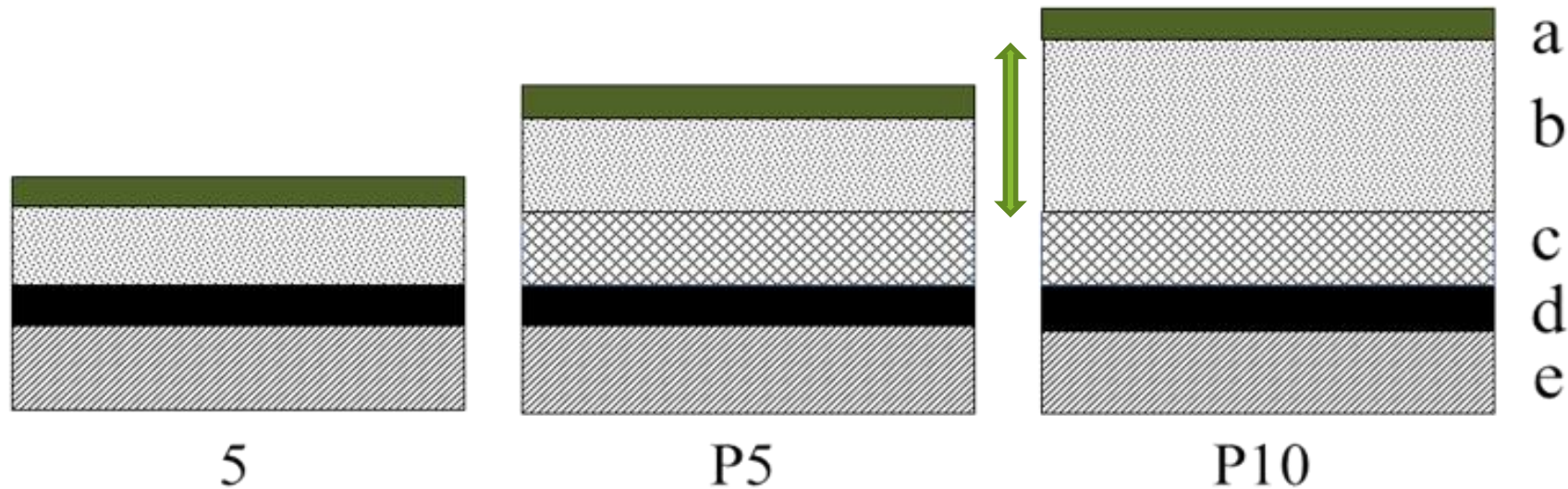

Fig. 1. The three experimental compositions. (5) 5 cm substrate, no water retention layer; (P5) 5 cm substrate on water retention layer Polygrow; (P10) 10 cm substrate on water retention layer Polygrow. [a: vegetation layer; b: substrate layer; c: water retention layer; d: drainage + filter layer; e: roof deck covered with EPDM foil].

Specifications of the extensive green roof

Greenyard LP24GREXORG1	FLL-norm	Analysis	Unit
<u>Particle size distribution</u>			
Silt: $d \leq 0.063\text{mm}$	≤ 15	9	Weight %
Gravel: $d > 4\text{mm}$	≤ 50	44	
<u>Volume weight</u>			
Dry	NA	1	g/cm^3
Maximum water capacity	NA	1.43	g/cm^3
<u>Water/air distribution</u>			
Total pore volume	35-65	62	Vol.-%
Maximum water capacity	≥ 10	42	Vol.-%
Air capacity at maximum water capacity	≥ 20	20	Vol.-%
Water permeability	0.6-70	27.9	mm/min
<u>Chemical analysis</u>			
pH (CaCl_2)	6.0-8.5	7.6	
Conductance	≤ 3.5	0.7	g/l
<u>Organic material</u>			
Organic material	≤ 65	32	g/l
<u>Nutrients</u>			
N	≤ 80	33	mg/l
P	≤ 200	180	mg/l
K	≤ 700	700	mg/l
Mg	≤ 200	120	mg/l

Extensive green roof in Heverlee

September 2012

July 2014

Sedum album / succulent
Not novel

Sedum acre / succulent
Not novel

Silene conica / annual
Novel

Allium sphaerocephalon / bulb
Not novel

Alyssum alyssoides / annual
Novel

Lobularia maritima / Perennial herb
Novel

RESULTS

- Weather conditions greatly affected vegetation development in both locations
- The substrate was convenient for good plant establishment and growth.
- Plots with 10 cm substrate + water retention layer resulted in the highest cover, species abundance and biodiversity values

---

AZ Groeninge Kortrijk

- Uitvoer voorjaar 2017
- 3.300 m³ extra licht daktuinsubstraat
- Laagdikte substraat 30 – 40 cm
- Onderlaag Argex 8/16 + geotextiel
- Beplanting, grasland en hagen
- 10.000 m²

AZ Groeninge - Kortrijk

AZ Groeninge Kortrijk

AZ Groeninge Kortrijk

AZ Groeninge Kortrijk

Tribeca – Gent

- Openbaar dakpark in Gent
- Uitvoer najaar 2017
- 1.200 m³ Extra licht intensief daktuinsubstraat
- Laagdikte van 15 – 80 cm
- Onderlaag lava 2/11
- Beplanting: gazon, vaste planten, grassen
- Nieuwevaart - Gent

Tribeca - Gent

Tribeca - Gent

Tribeca - Gent

Tribeca Gent

Abattoir – Anderlecht

- Dakmoestuin in Anderlecht
- Oppervlakte ongeveer 300 m²
- Substraat 0/4 mm – 90 m³
- Extra verrijkt met uitgerijpte paardenmest
- Geleverd april 2017

Abattoir – Anderlecht

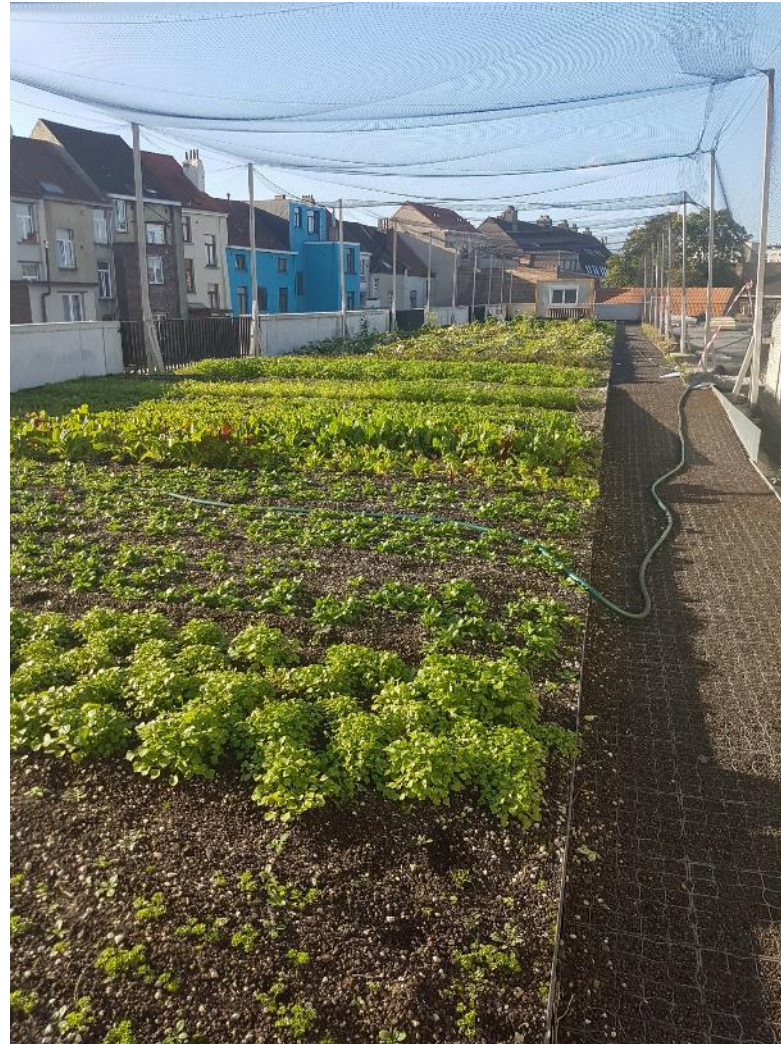

Abattoir – Anderlecht

Abattoir – Anderlecht

Rooffood - Gent

- Dakmoestuin in Gent
- 75 m³ substraat geleverd april 2016
- Rijk substraat met organische bemesting

Rooffood - Gent

Rooffood - Gent

Rooffood - Gent

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

14u30

1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30

Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

15u45

5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
- 7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent**
8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Gezonde mensen door gezond groen

Jan Mertens

Labo voor Bos en Natuur

Gontrode-Melle

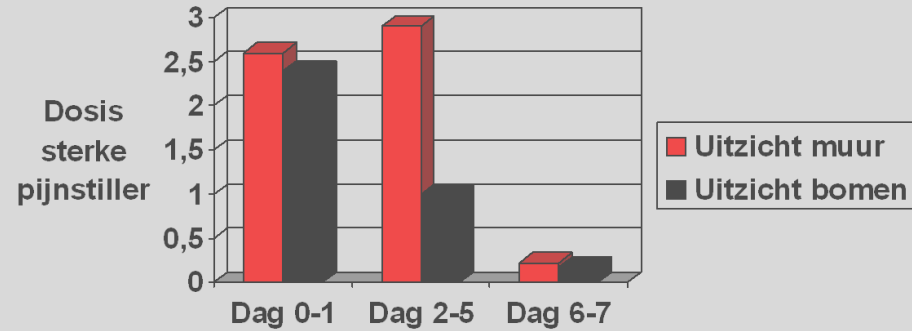
UGent

Ontwikkeling van biodivers groen

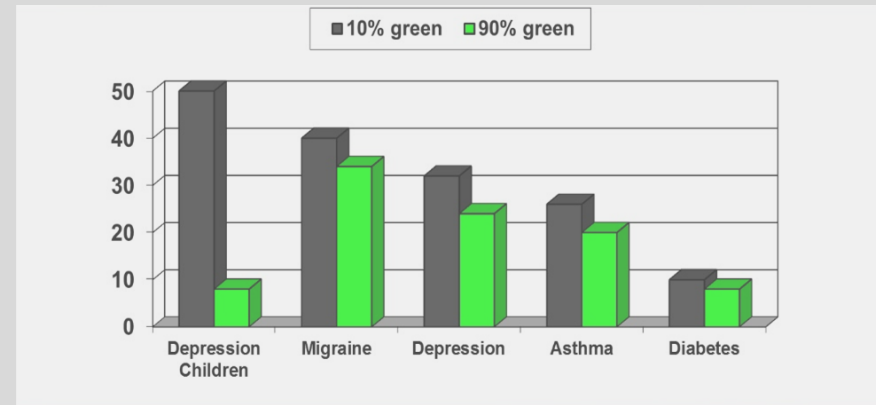
Biogeochemische randvoorwaarden

Omwille van ecosysteemdiensten

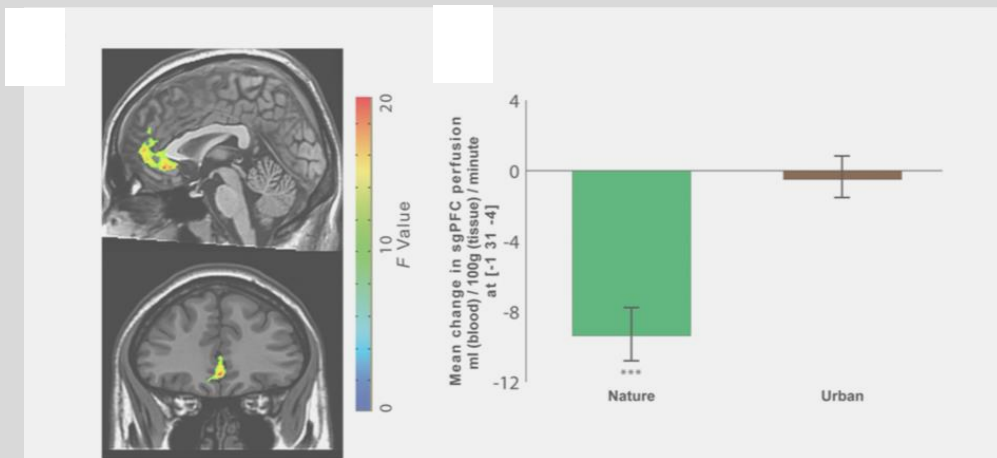
Genezingsproces

Depressies, migraine

Stress, wellbeing, gepieker

....

Groen is bruikbaar rond zorginstellingen

- Mentale effecten
Stressvermindering, stressherstel, gemoed,...
- Gezonde omgeving
- Activerend
Fysieke gezondheid
- Kan menselijke interacties bevorderen
Omgekeerde integratie

Groen is bruikbaar rond zorginstellingen

De Lovie, Poperinge
Sensorische tuin
Boerderij
Historische parktuin

Hof ten Kouter, Laarne
Samentuin
OCMW en woonzorgcentrum

Heiveld, Gent
Woonzorgcentrum

Hoe moet dit groen er uit zien?

Hoe moet dit groen er uit zien?

Gesprekken met sector:

Probleemspecifiek groen lijkt weinig zinvol

Wel divers groen

- Flexibiliteit
- Veelzijdigheid

Hoe moet dit groen er uit zien?

Wetenschappelijke literatuur:

Veiligheid

Comfort

Natuurlijkheid, biodiversiteit

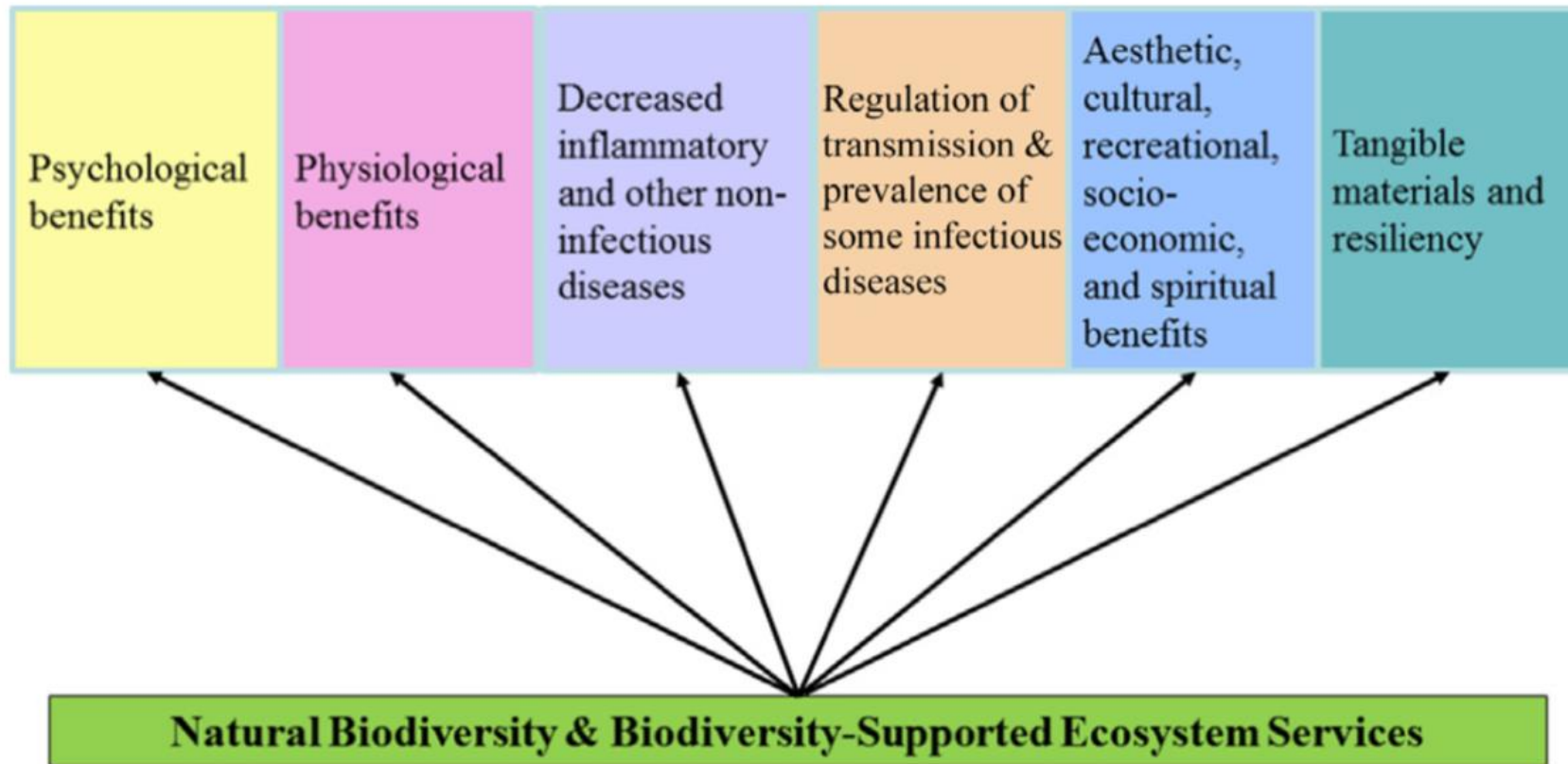
Natuurlijkheid

Biodiversity ~
waardering
mentale gezondheid
reflectie

Southon et al. 2017
Dallimer et al. 2012
Fuller et al. 2007

Biodiversity ~
algemene gezondheid
allergieën

Wheeler et al. 2015
Hanski et al. 2012

Sandifer et al. 2015

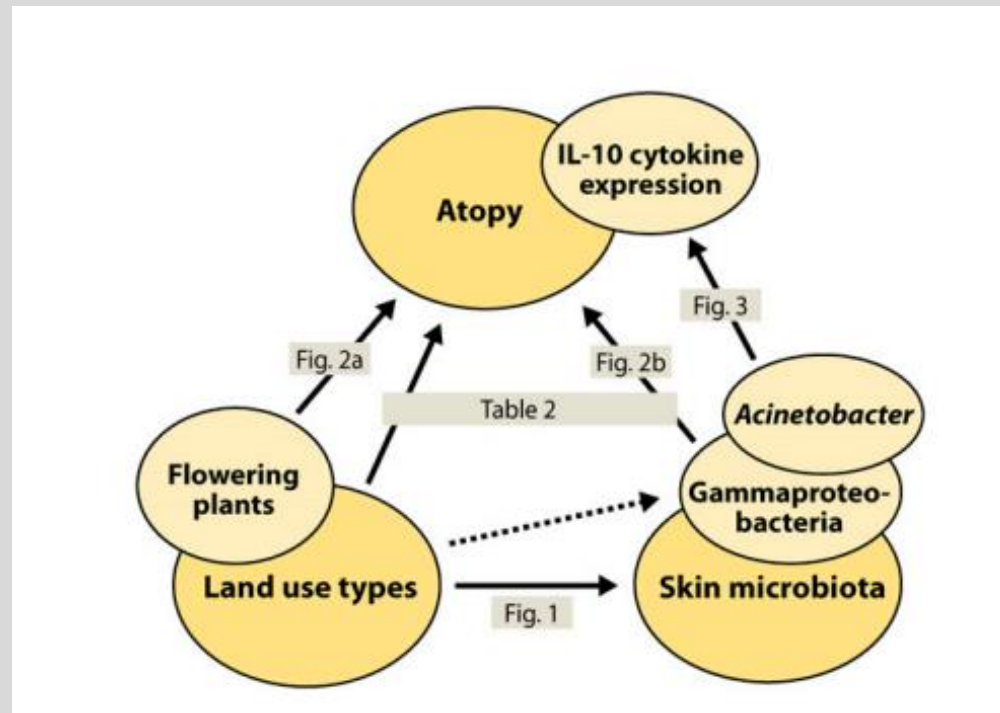
Gezond groen voor gezonde mensen

Divers aan groenvormen en soorten

- Andere ecosysteemdiensten
- Meerwaarde voor natuurbehoud, stapstenen

Comfortabel en veilig

= Aangepast aan noden

Compared with healthy individuals, atopic individuals had lower environmental biodiversity in the surroundings of their homes and significantly lower generic diversity of gammaproteobacteria on their skin

Diversiteit verlaagt allergieën
 Hanski et al. 2012
 PNAS

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

- 14u30 1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
- 2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
- 3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
- 4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent

15u30 Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard

- 15u45 5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
- 6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
- 7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent

8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be

Innovatief groen in de stad: opportuniteiten voor ondernemers

Bruno Gobin
Proefcentrum voor Sierteelt

Ecosysteemdiensten Groen

Klimaatadaptatie

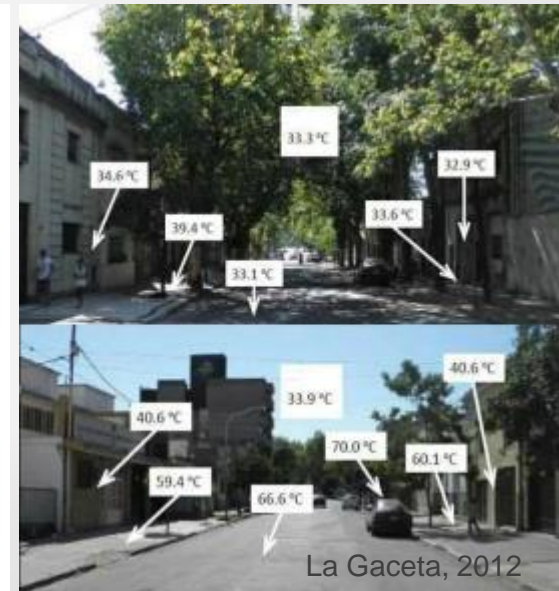
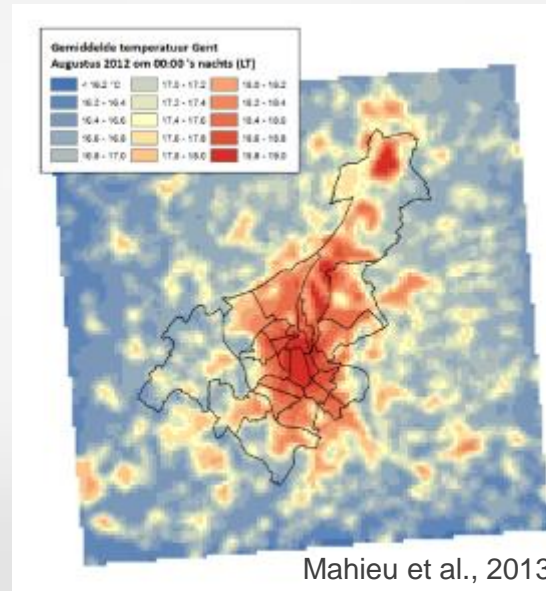
- ✓ hitte-eiland effect
- ✓ CO₂ opslag
- ✓ overstromingsbuffer

Luchtkwaliteit & leefbaarheid

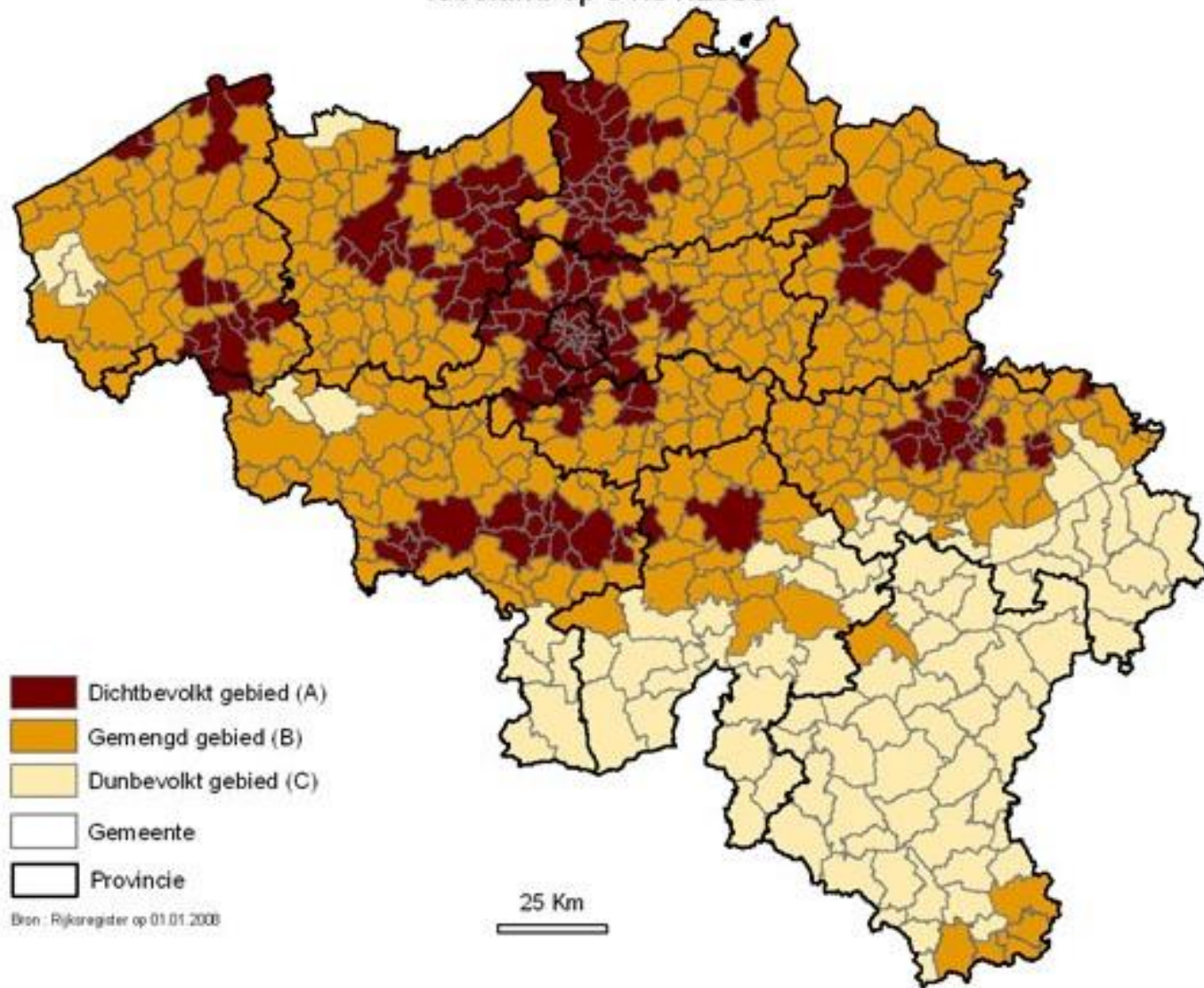
Biodiversiteit

Gezondheid

- ✓ Fysiek
- ✓ Mentaal

Graad van verstedelijking
volgens het Eurostat concept
Toestand op 01.01.2008

- Dichtbevolkt gebied (A)
- Gemengd gebied (B)
- Dunbevolkt gebied (C)
- Gemeente
- Provincie

Bron: Rijkregister op 01.01.2008

Er is meer dan 1 soort groen !

En dat geeft mogelijkheden
Buiten en binnen

Natuurgebied

Landbouwgebied

Buitengebied

Woonwijk

Stadsrand

Stadscentrum

Industrie

**Groen aangepast
aan locatie**

Kantoorbeplanting en binnentuinen

Groen volgens functionaliteit

Demotuinen naar analogie van Florall Plant Combinations

Bijenvriendelijk

Fris & schaduw

Kalkrijk & nat

Kleine tuin

Innovaties – Verticaal Groen

Vertikaal bos

- Buiten &
- Binnen

- Toekomstbeeld
vs mooie plaatjes

Maar ook de planning en aanleg is belangrijk

Opportunities for growers

- Planten vermarkten voor specifiek doel: standplaats/functionaliiteit/...
- Planten vermarkten als kant- en klare combinaties
- Planten aangepast kweken voor specifieke toepassingen: substraat/afharding,...
  - Teelttechnische aanpassingen
  - Specifieke cultivars

Opportunities for greentech providers

- Nog grotere specialisatie in aanleg en onderhoud
- Meer gestuurde systemen voor beplanting
- Grotere technische kennis en nieuwe technologieën cfr irrigatie en bemesting
- Omdenken in aanbesteding en aanleg
- Totaaloplossingen aanbieden

Team Groen

Sandy Adriaenssens

Sandy.Adriaenssens@pcsierteelt.be

Pieter Goossens

Pieter.Goossens@pcsierteelt.be

Ellen Dams

Ellen.Dams@pcsierteelt.be

Surrender Roelands

Surrender.Roelands@pcsierteelt.be

+ ondersteuning vanuit andere sectoren

Bezoek ook www.pcsierteelt.be

Volg jij het PCS al op LinkedIn?
proefcentrum-voor-sierteelt

Inspiring Meetings @ UGent FBW

“Sierteelt: van goed gevoel tot functioneel groen”

02 maart 2018, De Punt (zaal Beatrice)

Kerkstraat 108, 9050 Gentbrugge

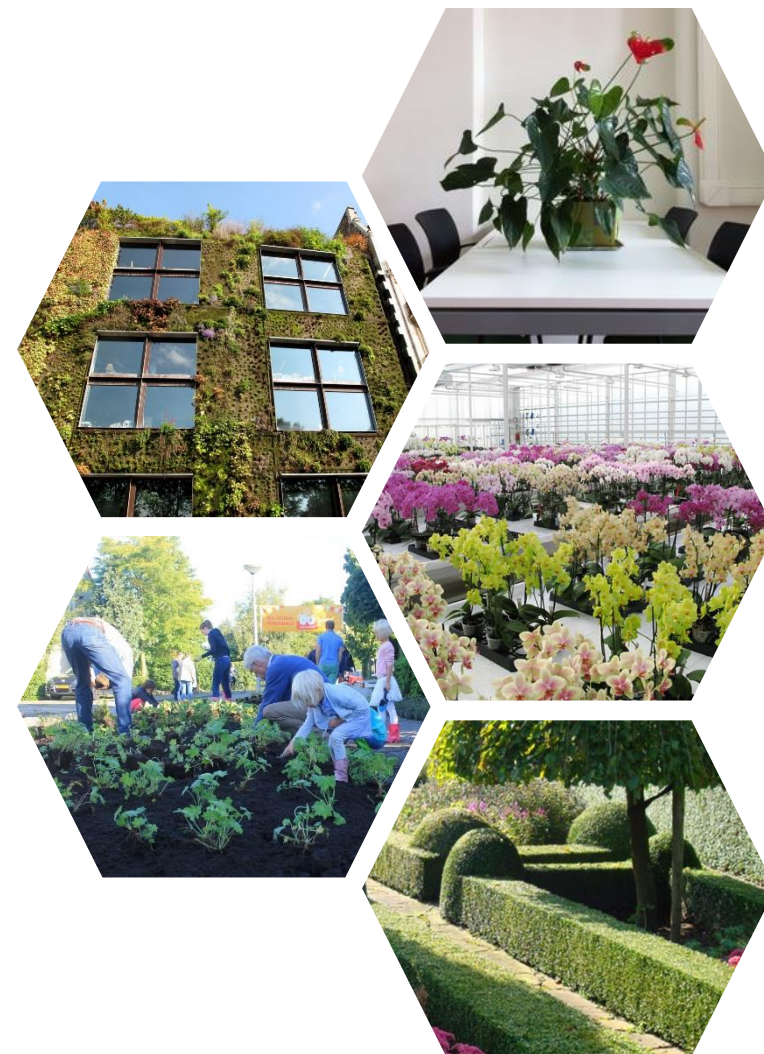
14u00: Ontvangst met koffietafel

14u15: Welkom door Alexander Vercamer, Eerste Gedeputeerde Provincie Oost-Vlaanderen

14u30: Presentaties door UGent + externe experts (10' ppt. + 5' Q & A)

- 14u30
  - 1. “Stadsvergroening met mos” – Kaat Pauwels, burgerbudget Gent
  - 2. “Psycho-sociale drijfveren voor groen” – Yannick Joye, UGroningen
  - 3. “Plantenkeuze en stressresistentie” – Marie-Christine Van Labeke, UGent
  - 4. “Luchtzuiverende capaciteiten van planten” – Herman Van Langenhove, UGent
- 15u30
  - Koffiepauze + bezoek daktuin en demonstraties van Greenyard
- 15u45
  - 5. “Potentieel van biostimulantia in de sierteelt” – Danny Geelen, UGent
  - 6. “Mossen voor daktuinen” – Oliver Grunert, Greenyard
  - 7. “Gezonde mensen door gezond groen” – Jan Mertens, UGent
  - 8. “Innovatief toepassen van groen in de stad: waar liggen de opportuniteiten voor ondernemers?” – Bruno Gobin, PCS

17u00: Receptie door Roof Food.

In samenwerking met de UGent-Crelan Leerstoel voor landbouwinnovatie

Meer info: info.crelanleerstoel@ugent.be

Volg ons op of @Agro2Be